Общественно-политическая газета
Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Хӑнты ясӑң

ПЯТНИЦА
10 марта 2016 года
№ 5 (3449)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Имет емӑңхӑтл пила!

В. Енов вӗрмихур

4

Поднавӑт ӑшколайн вӑнлтыйлты эви Катя Гришкина

Тӑм номерӑн лӯнтаты:

5
Ёмвошн 14-мит пӯш «Най Аңки» кина ванлтӑты емаңхӑтл мӑнӑс

8
Сӗрхӑнл мӯв хӑнты нє Анжела Обирина олӑңӑн

13
Зоя Молданова икел пила хӑнты мир вєрӑт елды тӑл

14-15
Касум вош кӗща нє Алсу Назырова оса мир вєрдал олӑңӑн путӑртӑс

16
Хӑнты нє Людмила Кондрашина вӑлупсӑл олӑңӑн

Округ дума мирхот

Тәндуп тылӑщ 25-митн округ дума мирхот вәс. Тӑм мирхотн дума кәща хә Б. Хохряков ясӑң тәс, муй щирн депутатӑт 2015-мит олн рәпитсӑт, муйсӑр мосты поступсэт вӳсӑт, мӑта арат хӑннєхуятӑта нётсӑт.

Щиты 2015-мит олн дыв 12 мирхот вєрсӑт, щӑта 137 поступсы вӳсӑт. Щит эвӑлт 18 вуда поступсэт щирн, 118 арат поступсэт йидпатсӑт. Депутатӑт 14 пӳш арсыр рәпата тӑхет хәлӑнтсӑт, муй щирн дыв вєрлад мӑндӑт. Щи тумпи дыв комитетӑт, комиссияйт, депутатской фракцияйт, ассамблея ёх мирхот ванкӳтлы ӑктыйдсӑт. Дума мирхотӑтн депутатӑт экономика, әңкиды-ащиды хӑщум пушхӑт нётты олдӑңӑн сыр-сыр поступсэт йидпатсӑт па вӳсӑт. 2015-мит олн леккарӑт, хуйтат государственной округ пәдьницайта вәндтыйлты юпийн муй па па тӑхет эвӑлт рәпитты юхӑтсӑт, и миллион шойт вухн сухуптӑсыйт. Щи олдӑңӑн ищи Югра дума хущи поступсы вӳйлясы.

Ар нявръмӑң тӑйты хоттєл ёх хот омӑсты щира тәрум пӑта мӳвн мӑты олдӑңӑн поступсы йидпатсы. Интӑм щи хуятӑт, хуйтат дӑңхалӑт, мӳв юкана тәрум пӑта вәлты хотн мӑлыйт.

Депутатӑт и вудаң вєр па тӑйлӑт, щит избирателят пила рәпата тәлӑт. Дыв пилэла вәйтантыйлдӑт, арсыр нётупсы вохты нєпекӑт нух вантлӑт, вошӑта па кәртӑта яңхлӑт. Хӑннєхуятӑт мӑнум олн округ дума депутатӑта 4467 арат нєпек хӑншсӑт. 2015-мит ол сухумты вәнты дума ёх 4320 нєпек нух вантсӑт па 147 пищма әхтыйн худна рәпитлӑт. Мӑнум олн 336 хуята вухӑң нётупсы вєрсӑт.

Б. Хохряков лупӑс, хуты 2016-мит олн дыв ищиты тәса па апрӑңа рәпитты питлӑт, дәлн округн вәлты мир яма вәлты ат питсӑт. Юхи хӑщум кӳтн дӳв тәс рәпатаел пӑта депутатӑта, округ кәща нєңа па правительства ёха пәмащипа ясӑң лупӑс.

Надежда ВАХ

Югра мӳв нётлыйт

Щи олдӑңӑн округ кәща нє Наталья Комарова арсыр кәщайт мирхот пурайн лупӑс, мӑта ут тәндуп тылӑщ 29-митн вәс.

Округев дуваттыйн 21 многофункциональной тӑхи рәпитл. Щи тӑхет эвӑлт 55 филиал, 402 «ишни» тӑхи вәл. Щӑта кашӑң хуят кӑтсотсыр нётупсы вохты вєритӑл. Мӑнум 2015-мит олн МФЦ ёх 1 миллион 420 щурӑс нётупсы тәсӑт.

Информационной технологияйт департамент кәща хә **Ю. Торгушин** лупӑс, хуты Югра мӳв мир ванкӳтлы федеральной тӑхет эвӑлт мосты айкелӑт кӑншлӑт, щи вєр хӳват Россия кӳтн округев 19 тӑхийн вәл. Ин нємасыя электронной айкелӑт ӑкӑтты тӑхия 29 кәщайт рәпитты тӑхи па 105 муниципальной тӑхи ёх дуңман вәлдӑт, щирн арсыр 98 нєпек вохты вєритлӑт.

Ин МФЦ хуща пенсионной тӑхи эвӑлт 17 вєр, налоговой тӑхи эвӑлт 14, миграционной тӑхи эвӑлт 6 па федеральной госрегистрация, кадастр па картайт хӑншты тӑхи эвӑлт 4 вєр олдӑңӑн уша вєрты рӑхл.

Югра мӳв пенсионной тӑхи кәща нє **Т. Зайцева** лупӑс, хуты Ас потты тылӑщ 9-митн 2013-мит олн дыв МФЦ тӑхи кәщайт пила ияха рәпитты пӑты кашащты нєпекӑн ёш посңӑн пунсӑңӑн. Щиты сыры 4 вєр хӳват нётты вєритсӑт, ин – 17 вєр хӳват. Тәнял пенсионной фонда 513 щурӑс хуят нётупсы вохты юхтыйлсӑт, щи эвӑлт 88 щурӑс хуят многофункциональной тӑхет мухты. Тәп 20 процента мир МФЦ тӑхи эвӑлт мулты вєрӑт олдӑңӑн иньщӑслӑт. Дӳв щирӑлн, ин йидуп щирн мосты айкелӑт олдӑңӑн уша вєрты рӑхл. Ешавәл материнской капитал вӳты ёха смс-айкел юхӑтты питл.

Людмила СПИРЯКОВА

Тәндуп тылӑщ 25-мит хӑтӑлн Ёмвошн РИЦ «Югра» нємуп айкелӑт ӑкӑтты тӑхийн телевиденийн, радивайн па газетаитн рәпитты хӑннєхуятӑт нәмасыя Югра мӳв округевн рәпатайт артадӑты тӑхи кәща хә Евгений Кривобоков пила вәйтантыйдсӑт па Трудовой инспекция вєрӑт олдӑңӑн путӑртсӑт.

Рәпатайт артадӑты кәща хә айкелӑт

Е. Кривобоков путӑртӑс, муй щирн тӑм мӑнум 2015-мит олн округев дуватн ӑл хӑннєхә рәпатайт вантман тӑйсыйт. Рострудкәщайт ясңӑт щирн, Югра округевн рәпитты трудовой инспекция ёхлӳв мєт ям рәпатнекӑта тӑм юхи хӑщум кӑт од мӑр дӳңӑтлыйт. Вантэ, щит пӑта вєра ар ӗр па нумӑс кашӑң вєра мӑсӑт. Щиты 2015-мит олн дыв 3800 мултас арсыр рәпатайт артадӑсӑт, щи утӑт кӳтн ин вәлдӑт: машинаитн яңхты, хотӑт омӑсты, тынєсты, мӳв идпи тащ ходумтты, коммунальной вухӑт сухуптӑты, хӑннєхә мәшӑт ямӑлты, нявръмӑт па айдат ёх вәндтыйлты, сохӑл па павӑртӑт эвӑтты тӑхет. Югра мӳв Трудовой инспекция ёх щи пурайн 8222 вевтам вєр уша павӑтсӑт.

Итәх кәщайт, мӑта ёх атмӑщ рәпитлӑт, округев трудовой инспекция тӑхи эвӑлт 125 миллион 400 щурӑс мултас шойт вух арат штрафӑтн мӑсыйт. Югра прокуратурая 223 мєт давӑрт вєр арсыр рәпатайн вәлты кәщаита китсы, дәлн дыв закон щирн елды сутытсыйт. Щитӑт тумпийн ар тӑхийн рәпитты ӑл хӑннєхуятӑта ил кӑтлум тылӑщ вухӑт эвӑлт миллион ай ярсот кӑт щурӑс мултас шойт вух округев дуватн сырсыр рәпатайн кәщайт вещката сухуптӑсӑт.

Владимир ЕНОВ

Оса тӑхия палатая йилуп кӑща пирисы

Тӑндуп тылӑщ 24-мит хӑтӑлн Общественной палата хущи мирхот вӑс. Щи тӑхи ух нє Любовь Чистова вӳща ясҥӑлн лупӑс, округевн кашӑҥ ол семья, айлат ёх, культура муй па вєр постӑлы. 2016-мит ол – ай пура хуятӑт ола алъщӑлы. Щит лэщӑтты пӑты округевн комиссия вєрсы, щӑта мӳвев ух нє Наталья Комарова кӑщая вӑл.

Мєт сыры мирхотӑҥ ёх няврємӑт вӑнлтӑты вєр олӑҥӑн путӑртсӑт. «Навстречу потребностям ребенка» нємуп путӑрн оса тӑхийн рӑпитты нє Ирина Максимова путӑртӑс, хутысаты оса тӑхет ай ёха нётлӑт. «*Кашӑҥ хуят вӑлдэ, тӳҥширӑҥа няврємлад ки єнмӑлтӑл, ӑхӑт семьяйл яма вӑлты питл. Юграйн Год детства нємуп вєр посн щир вӑл павӑтты, муй вӳрн оса тӑхет няврємӑт па айлат ёх пила рӑпитлӑт*», – лупӑс И. Максимова.

Дополнительной образования нємуп хотӑт рӑпата олӑҥӑн щи тӑхет кӑщайт ай павӑтсӑт. «Патриот» (Нижневартовск) нємуп хотн 43-кєм арсыр вєра пухӑт па эвет вӑнлтӑлыйт, щит технической, спортивной, арсыр ут лєрамтты вєра па па утӑта. Ёмвошн ищимӑщ нємуп хот вӑл, щӑта ай ёх рӑт мӳв сӑмӑҥа тӑйты па армияйн служитты вӑнлтӑлыйт. Федоровской кӑртӑн айлат ёх 45-кєм вєра вӑнлтыйлдӑт.

Щи юпийн Общественной палата ёх йилуп кӑща пириты питсӑт. Вантэ, Любовь Чистова кӑща рӑпатайл хӑйты нумӑс вєрӑс. Ияха рӑпитум ёхлала пӑмащипа лупӑс па ай павтӑс, щи тӑхийн еллы ӑл рӑпатнека рӑпитты питл. Йилуп кӑща пириты елпийн, округев губернатор Наталья Комарова Л. Чистовая пӑмащипа лупӑс: «*Общественной палата – щит округев правительствая нётты тӑхи. Нӑҥ ар ӑр мӳҥ мӳвев вӑлупсыя пунсӑн, щит пӑты вӑн пӑмащипа нӑҥена. Елды ищи нӑҥ пилэна рӑпитты лӑҥхалӳв*».

Ирина Ивановна Максимова хӑс ол тӑрум пӑты мира нётл, лӳв 2006-мит ол вӳш эвӑлт тӑм оса тӑхийн рӑпитл. Н. Комарова лупӑс, муй пӑты лӑҥхал, лӑлн щи нє кӑщая ат пирисы. Лӳв ясҥӑл щирн, щив мосдӑт щимӑщ хӑннєхӑйт, хуйтат мира нётты хошлӑт па щи рӑпата яма вӑлӑт. Лӳв ясҥӑл юпийн арӑл пєлӑк мирхотӑҥ ёх И.И. Максимова Общественной палата кӑща нєҥа пирисӑт.

Реональда ОЛЬЗИНА

511 хуят рӑт ясӑҥ вӑты вєр вандтӑс

Мӳвтєл мир рӑт ясӑҥ емӑҥхӑтл пӑты Югра мӳв дуваттыйн тӑндуп тылӑщ 20-мит хӑтӑлн шуши мирлӳв пӑты «Хӑнты, вухӑль па юрн ясҥӑтн путӑр хӑншты вєр – 2016» нємпи диктант лэщӑтсы. Тӑм олн нумсӑҥ партупсы вухаль мир поэтесса ими Светлана Динисламова хӑншум «Тотма урыл потыр» («Йиндуп олӑҥӑн путӑр») нємпи путӑр хӳват хӑншты мосӑс.

Щиты Ёмвош районӑн (Кышик кӑртӑн па Ёмвошн), Сумӑтвош районӑн (Сумӑтвошн, Саранпауль, Хулимсунт па Лэв кӑртӑтн), Нуви сӑҥхум районӑн (Нуви сӑҥхумвошн, Ваньщавӑт па Касум кӑртҥӑнӑн), Нижневартовской районӑн (Нижневартовск вошн, Аган, Варьёган, Ларьяк, Корлики па Чехломей кӑртӑтн), Манстӑр районӑн (Манстӑр вошн, Шӑншвошн па Ным Няръёх кӑртӑтн), Кондинской районӑн (Половинка па Шугур кӑртҥӑнӑн), Сӑрханд районӑн (Лянтор, Лямино, Угут па Русскинская кӑртӑтн), Нефтеюганской районӑн (Лемпино кӑртӑн), Нягань, Урай, Югорск па Пыть-Ях вошӑтн, Ямал мӳвн Шурышкарской районӑн Овкӑртӑн па па хон пєлӑк мӳвҥӑнӑн Венгрия (Сегед вошн) па Германия (Мюнхен вошн) вӑлты ветсот мултас хӑннєхӑ рӑт ясӑҥ вӑты щир вандтӑты юхтылӑс. Дыв пӑтэла арсыр тӑхетн: ӑшколайтӑн, университетӑтн, Асугорской институтн па тӑм тӑхи филиалӑтн, культура, йис пурмӑсӑт ӑкӑтты па шавиты хотӑтн пӑсанӑт лэщӑтсыйт.

Ӑмӑщ, хуты тӑм олн мӑнум ол киньща хӑнты ясӑҥӑн вет диалект хӳват хӑншсы. Щит: Касум мӳв хӑнтэт, Сӑрханд мӳв хӑнтэт, Вах хӑнтэт па Лор вош район хӑнтэт щирн. Мєт ар хӑннєхӑ рӑт ясӑҥ вӑты вєр вандтӑты пӑты Нижневартовской район (113 хуят), щӑлта Нуви сӑҥхум район (89 хуят), щи юпийн Сӑрхӑнд район (80 хуят), Сӳмӑтвош район (45 хуят) па Ёмвош (45 хуят) юхтылӑс.

Рӑт ясӑҥӑн хӑншты вєр вандтӑты пӑты арсыр луват мир юхтылӑс.

Щи ёх эвӑлт мєт ай няврєм лапӑт ол дуваттыйн вӑс (Нуви сӑҥхум вош), мєт вӑн хӑннєхӑ – 79 ол вӳша ювмал (Ёмвош).

Ӑхӑт уша йис, хуты 511 хӑннєхӑ эвӑлт 76 хуят мєт яма рӑт ясӑҥ тӑйл.

Тӑм диктант олӑҥӑн интернет хуща Асугорской институт нємпи сайтӑн **http://www.оуипиир.рф**, «Фронтальной диктант» нємпи утӑтн уша вєрты рӑхл.

Ирина САМСОНОВА

Путрӑт хӑншты ёх кәртӑта яңхсӑт

Тӑта мосванӑн тәндуп тылдӑщ 15-мит хӑтд вӳш эвӑлт па иса 18-мит хӑтд вӳш вәнта Ёмвошн вәлты Югра мӳвев поэтӑт па писателят Нуви сӑңхум районӑн вәйтантупсэт дэщӑтсӑт.

Мєт олӑң хӑтӑлн киникайт хӑншты хӑннєхуятӑт Нуви сӑңхум вош олӑңмит ӑшколайн арсыр классӑтн вәндтыйлты няврємӑт пида хәлум вәйтантупсы вєрсӑт. Мосл лупты, хуты Ёмвош писателят эвӑлт «Литературной десант» щирн щив яңхсӑт: Любовь Миляева, Владимир Енов, Анастасия Сенькина. Щи ёх тумпийн, Нуви сӑңхум вош эвӑлт вәлты поэтесса Людмила Стрелец па вәйтантупсэт дэщӑтман рәпитӑс. Кашӑң поэт муй писатель ияха ӑктӑщум вәндтыйлты няврємӑт елпийн арсыр айкелӑт вєрӑс, муй щирн па хән лӳв хурамӑң стихӑт муй әмӑщ путрӑт хӑншты питӑс, муй арат киника мир лӳңӑтты пӑта єслӑс. Щӑлта нєпек хӑншты ёх пухӑт па эвет елпийн мєт әмща па хурамӑңа вєрум стихотворенияйт муй путрӑт лӳңӑтсӑт. Юхи хӑщум кӳтн вәйтантупсыя юхтум няврємӑт иньщӑссӑт писателят, муй щирн рӑхд стихӑт хӑншты хуята йиты па муй щит пӑта вєрты мосл? Кашӑң пуха па эвия вєра әмӑщ вәс нєпек хӑншты ёх пида вәйтантыйлты па арсыр йилуп айкелӑт уша павӑтты.

Киникайт хӑншты ёх: Владимир Енов, Людмила Стрелец, Любовь Миляева па Анастасия Сенькина Кӑсум вош библиотекайн

Писателят «Нуви ат» йис пурмӑсӑт шавиты хотн Нуви сӑңхум вошн

Етна пєлка, литературной вәйтантупсэт Нуви сӑңхум вошн етшуптум кӳтн, Ёмвош эвӑлт юхтум писателят нємасыя «Нуви ат» нємуп йис пурмӑсӑт ияха ӑкӑтты хота тәтьлясыйт. Щи хот йитн рәпитты нєңӑтн дыв хӑнты мирев вәлты-холты щирӑт олӑңӑн айкелӑтн тәсыйт па арсыр нє муй хә хуятңӑн пурмӑсӑт муй лӘмӑтсухӑт вантты вєритсӑт.

Киникайт хӑншты ёх ямсыева артелӑсӑт, муй щирн кӑсум мӳв хӑнтэт сырыя нюки, мӳв па ай павӑрт хотӑтн хоттєл ёхлал пида вәсӑт. Итәх рӳщ нєңӑт иньщӑссӑт, муй пӑта хӑнты имєт па хә ёх атэлт нуры олңӑт тӑйсӑт па хуты ай няврємлал елды єнмӑлсӑт па муйсӑр вєрӑта айтєлн иса вәнлтӑслал. Ма щирємн, хӑншты ёх пӑта щит ям ванлтупсы вәс.

Кимит хӑтӑлн Югра мӳв писателят Кӑсум вош киникайт лӳңӑтты хот йитн ищиты ӑшколайн вәнлтыйлты няврємӑт па вәнлат хуятӑт пида вәйтантыйлсӑт па арсыр хурамӑң айкелӑт киникайт хӑншты олӑңӑн вєрсӑт. Вәйтантупсы етшуптум кӳтн киникайт хӑншты ёх па Касум ӑшколайн вәнлтыйлты пухӑт па эвет хурлал нух вӳсӑт. Щӑлта Югра мӳв писателят Касум вош йис пурмӑсӑт шавиты хота мойлӑты тәтьлясыйт, хуты лывела әмӑщ вәс хӑнты вәлупсы щирӑт уша вєрты.

Ищи хӑтӑлн хӑтл кӳтуп вӳш эвӑлт киникайт хӑншты ёх Полнавӑт вошӑн вәсӑт, хута ищиты ӑшколайн вәнлтыйлты няврємӑт па вәнлат хӑннєхуятӑт пида литературной вәйтантупсэт вєрсӑт. Щӑлта писателят па айлат хуятӑт хурӑт вӳсӑт. Ма нәмӑстємн, тӑмӑщ вәйтантупсэт унтасн аршӑк хӑннєхә киникайт елды лӳңӑтты питл.

Владимир ЕНОВ

Югра мӳв писателят Полнавӑт ӑшкола няврємӑт пида

Мир кинайт вантсӑт

Тәндуп тылӑщ 26-мит хӑтд вӳш эвӑлт ай кер тылӑщ 3-мит хӑтд вәнта Ёмвошн 14-мит пӳш «Най Аңки» нємуп кина вандтӑты емӑңхӑтд мӑнӑс. Тыв арсыр мӳвӑт эвӑлт кина вєрты ёх ӑкмийдсӑт. Тӑм хӑтдӑт мӑр Югра мӳвн ветсот мудтас кина мира вандтӑсы. Кинайт кӳтн арсыр кӑсупсэт дэщӑтыйдсайт.

Мария Зверева, фестиваль кәща дӑңкӑр ими

Россия мӳв артистӑт эвӑлт Сергей Соловьёв, Мария Зверева, Алла Демидова, Борис Грачевский, Евгений Дятлов, Анна Снаткина па па хуятӑт тыв юхтыйдсӑт. Мєт вулаң «Най Аңки» кина вандтӑты емӑңхӑтд «Сорнєң вәнт» мойдупсы «Воробьи» нємуп кина пӑта Исландия мӳв режиссёр икия Рунара Рунарссона катдуптӑсы. Щи хур хуща 16 тӑлуп пух шєңкдӑты одӑңӑн вандтӑды. Муй иты дӳв вәдум вошд эвӑлт па тӑхия мӑнӑс. Щӑта ащед вәд, тәп пух ащед хӳвн ӑн вантсӑдэ. Лӳв арсыр давӑрт суртӑта питыдӑс.

«Щєл вух вәнт» нємуп мойдупсы «Вулкан Ишканул» кина пӑта Франция мӳв режиссёр хә Хайро Бустаманте мӑсы. Тӑм хурн майя мир ёх эви одӑңӑн. Лӳв емӑң войн тәхумса па щитӑл лекщитты пӑта рәтмӳвдхӑйман па воша мӑнӑд.

«Пӑтӑрух вух вәнт» мойдупсы «Нурд» кина пӑта Россия мӳв режиссёр хә Наур Гармелияя мӑсы. Лӳв Абхазия мӳвн єнмӑс. Тӑм кинайн вандтӑсы, муй щирн юхан шәпа вәдты нурд, ёх вәдупсы кӑтна вєрсӑдэ.

Кина вантум ёха иса хурӑт кӳтн «Трагедия в бухте Роджерс» нємуп ут мєт мәстӑс. Щи кина хур Филипп Абрютин дэщӑтӑс. Хур тәса кинаая вӳты пӑта «Павел Лебешев» нєм мойдупсы оператор хә Александр Тананов вӳс. Щӑдта кинайтн юнтты ёх мойдуптӑсыйт. Щиты «Александр Абдулов» нєм мойдупсы ики артистӑт кӳтн Егор Корешков ходумтӑс. Лӳв Лика Алексеева вєрум «Параллельные прямые пересекаются в бесконечности» нємуп хурн юнтмад пӑта мӑсы. Ищимӑщ мойдупсы имет кӳтн Наталья Кудряшова вӳс. Лӳв «Пионеры – герои» хурн юнтмад пӑта. Едды ван кинайт кӳтн София Сафонова дэщӑтум «Тамара» нємуп хур нух питӑс. Нємасыя «Приз прессы» мойдупсы «79-й километр» нємуп кина вєрум ёха катдуптӑсы.

Варвара Шаблакова мойдуптӑды

ООО «Газпромнефть-Хантос» тӑхи кәща юкана вәдты хә Михаил Черевко нємасыя мойдупсы «За сохранение культурных традиций» 12 тӑлуп хурӑтн юнтты эвия Варвара Шаблаковая катдуптӑсы.

Тӑм пӳш 14-мит «Най Аңки» емӑңхӑтд хӑннєхә вєрӑта адьман вәс. Щи пӑта «ЧелоВечность» нємуп кинайт кєша кӑсупсы дэщӑтыйдса. Щит хәт минутакєм ай кина хурӑт артадӑсыйт. Тӑм кӑсупсыя иса 74 хур китыйдса. Тӑм утӑт кӳтн Нягань вош эвӑлт Лилия Асадулина «Мы просто другие» нємуп рәпата пӑта па Ёмвош эвӑлт Залия Шайхутдинова «Когда, если не сейчас?» ут пӑта мойдуптӑсыйңӑн. Тӑм кинайңӑн мәшӑң няврємиет одӑңӑн, дыв емӑңхӑтд етнхотн ищи вәсӑт. Тӑта нух питум хуятӑт Уральской Федеральной мӳв кәща хә **И. Холманских** мойдуптӑслэ. Па лупӑс:

– Ин мӳв дуваттыйн арсыр емӑңхӑтдӑт вәлдӑт, тәп тӑмӑщ «Най Аңки» нємуп кина вандтӑты ут ит. Тӑта ведьщи кина хурӑт вєрты олңитум айдат ёх яма вәнлтыйлдӑт. Щӑдта тӑм хӑрн няврємӑт кєша ар ям кина вандтӑсы.

Ёмвош округ кәща ими **Н. Комарова** ясңӑт эвӑлт уша йис, тӑм емӑңхӑтда ол дӳңта ар мойң хуят юхӑтты питсӑт. Мєт ям вєр – щит няврємӑт кєша тӑта арсыр кӑсупсэт дэщӑтыйлдайт. Щи тумпи БРИКС нємуп мӳв эвӑлт кинайт вандтӑсыйт. «Най Аңки» кина вандтӑты емӑңхӑтд арсыр мӳв ёхн мосман па нәмман тӑйда. Вантэ, йис тєлдӑн мир тӳт такда ӑн пӑксӑт вәдты. Щи пӑта тӳт иса давӑлман, тәриман па емӑңа тӑйса. Щи пӑта сыйң «Най Аңки» емӑңхӑтлэв и елды ям вєрӑт ат тәл, дыв па питдӑт нётӑсты.

Етнхот етшӑты дєпн «Най Аңки» емӑңхӑтд кәща ики **С. Соловьёв** лупӑс:

– Ма тӑм емӑңхӑтд кәща, щи пӑта нємасыя мойдупсыйн «Тряпичный союз» нємуп кина вєрум хә Михаил Местецкий катдуптӑдєм. Щӑдта тыв мӳң ӑктӑщийлдӳв щи пӑта, дәдн мира аршӑк вещкат нумӑс тәты. Кашӑң хӑннєхәя мосднәммантӑйты, муй пӑта нӑң Найн-Вәртӑн нуви Тәрума китсайн.

Ульяна ДАНИЛО

Мӳң Касумн вәлдӳв

Тәндуп тылдәщ 17-мит хәтәлн Касумн Нуви сәңхум районән вәсум па вошәң кәщая вәлты нє Алсу Назырова пида вәйтантыйдсум па дӳв эвәлтэла шуши хәннєхуятәт вәлты-холты щирәт олдәңән айкед вӳсум.

Алсу Хасимовна тәмиты лупәс: «*Тәмхәтл Касумн араттєлн щурәс лапәтсот хәлумъяң нивәл хәннєхә вәл. Дыв кӳтэлн, щит Тәрумлорн кәтсот хәс хуят тәйлӳв па Вӳтвошн – сот хәс вет*». Щәлта Касум вош администрация кәща нє путәртәс, хуты дыв вошед эвәлт ар ол мәр арсыр вулаң учёной, тәса вєрәнтты муй ёнтәсты хәннєхуятәт тывсәт. Мосл лупты, хуты тәм увәс мӳв эвәлт щимәщ ёх єтсәт, щит: хәнты мир поэтесса Мария Кузьминична Волдина (Вагатова), Россия мӳв народной мастер Зоя Никифоровна Лозямова, учёной хуятңән Тимофей Алексеевич па Татьяна Александровна Молдановңән па арсыр вулаң нєм холумтум хәннєхуятәт.

Щәлта Касум вош кәща нє вӳлы тащәт лавәлты вєрәт олдәңән путәртәс па тәмиты лупәс: «*Сыры олдәтн вӳлы тащәтн ар хәннєхә рәпитәс. Тәм йисн щи вєрәт еша па щирн мәнты питсәт. Ин тәмхәтл «Казымская оленеводческая компания» тәхийн тәп хәтъяң нивәл хәннєхә вәл па рәпитл. Щит пәта хәлмит, ветмит па хәтмит вӳлы тащәт тәйлыйт. Щи тумпийн мӳң хущева питы вухсарәт єнмәлты тәхийн па шуши ёхлӳв арсыр рәпатайт ямсыева вєрләт. Юхи хәщум олдәтн вӳлы тащәт тәйты па питы вухсарәт єнмәлты вєрәт лавәртәңа йисәт па мӳң хәннєхуятлӳв ищипа ар әр па щом щив мәлдәт па кашәң тәхийн иса вещката па тӳңщирәңа рәпитлдәт. Тәта мосванән Амня юханэв тум пєләкн вәлум хәнты мир йис пурмәсәт шавиты хотэв Касум вошн йилпа омәссэв. Вантэ, кәт ол юхлы пєлы щи музей хотэв катра тәхед эвәлт тыв айлта каслуптәты питсэв. Щит пәта мӳңева вєра ар нётупсы «Лукойл» нємуп мӳв илпи тащ кәншты хәннєхуятәт па Югра мӳвев правительства кәщайт вєрсәт. Ин мӳң хущева юхтыйлты арсыр хон пєләк мӳв моиң хәннєхуятәт мєт олдәң щосн иса щив хәнты мир ләмәтсухәт муй пурмәсәт вандтупсыя нємасыя тәтьлялыйт. Ищи тәхийн дыв уша павәтты вєритлдәт, муй щирн катра пурайн шуши мирәт вәсәт, хуты дыв кӳтэлн сырсыр вєрәт лэщәтсәт, муй щирн юханәтн па вәнтәтн хӳл па вой велпәслдәсәт па нёрумн вӳлылал лавәлсәт. Сыры олдәтн, ма щиремн, Амня юхан тум пєлка еңк потты пурайн йис пурмәсәт шавиты хота питты щир иса әнтәм вәс. Ин щимәщ лавәртәң вєрэв тәм мәнум кәт ол мәрн ищиты тӳңматсэв*».

Елды Алсу Хасимовна айкед вєрәс, хуты тәм юхи хәщум олдәтн ямкєм ар айлдат ёх, мәта утәт арсыр тәхетн вән вошәтн вәндтыйлты училища, колледж муй университет етшуптәсәт, иса юхлы пєла рәт мӳвела йилдәт па рәпата мущатлдәт. Тәп тәта мосванән Наталья Федотова Сәрханд вошн университет етшуптәс па юхи юхтәс. Тәм кӳтн щи айлдат нє Касум мӳвев йис пурмәсәт шавиты хотн рәпитл. Вошәң кәща нє ясңәт щирн, дыв аршәк рәпитты тәхи ки тәйсәт, щит ищипа ар пєләк айлдат хәннєхә, мәта ёх сырсыр вәндтыйлты щирәт етшуптәсәт, иса ләдн рәт мӳвела юхи юхәтсәт. Щәлта Алсу Назырова путәртәс, хуты Касум вош әшколайн ар пєләк нявремәт вәндтәты хәннєхуятәт ищиты тәм мӳвән сєма питум па айтєлн єнмум ёх. Щит, лӳв щирәлн, мєт вулаң па мосты вєр, хэн рәт мӳвена юхи юхәтлән па тәта рәпата нәңена кәншлән.

Касум вош кәща нє путрәт эвәлт уша йис, хуты дыв хущела ямкєм ар хәннєхә тәм юхи хәщум олдәт мәр катрая ювум хотлад эвәлдт йидуп хотәта касәлсәт. Елды ищиты хотәт омәсты питлыйт, ләдн вошән вәлты хәннєхуятәт вєритсәт айлтыева лывела хот лэтты. Алсу Хасимовна ясңәт щирн, мосл вулаң пәмащипа ясәң округев кәщаита лупты, хуты тәм йисн шуши мир йилуп хот ёша павәтты пәта субсидия вухәтн мәлыйт. Щи нётупсы унтасн ям арат хәннєхә тәта йилуп хот лӳв щирәлн омсәс муй лэтты вєритәс. Тәта мосванән Вӳтвош эвәлт вәлты нє субсидия вухәт холумтәс па әл нух амтәс па тәп щиты лупәс: «*Па хәннєхуятәт ләдн ищиты щимәщ вухәтн йилуп хот лэтты ат мәлыйт, щит вєра вән па шєңк ям нётупсы!*» Хән щи нух амтум хәннєхә пєла вантлән, нәң нумәсн юхәтлыйн: «*Тәм нє нєш па хәннєхуятәт пәта амәтты вєритл!*» Щиты щи тәмхәтл тәм нуви тәрум илпийн елды вәлты-холты әл хуятәта мосл. Социальной найм щирн хотәт ищиты мәлыйт. Тәп щит пәта ар ол давлдәсты мосл. Тәм юхи хәщум 2015-мит олн Касумн, Тәрумлорн па Вӳтвошн 15 хәннєхә па социальной найм щирн хот давәлты хәншаньщәс. Россия мӳв закон щирн социальной найма тәп нӳшая вәлты хәннєхуятәта хот мәты щир вәл. Ай кәртәтн вәлты ёх вулаң вухәң рәпата ән тәйлдәт па щит пәта хән нєпеклад әкәтлдәт, ищипа хулыева нӳшая лӳңтәслдәт. Щит пәта щи хуятәт социальной найма хәншаньщлдәт. Алсу Хасимовна ясңәт щирн, Касум вошн хәннєхуятәт кӳтэлн и хоттєл ёх иты, яма па вещката вәлдәт!

Владимир НОСКИН

Тылӑщ поры

Тәндуп тылӑщ 13-мит хӑтӑлн Сәрханд вошн «Старый Сургут» нємуп тӑхийн «Тылӑщ поры» шуши мир йис емӑңхӑтл постӑсы. Тӑм емӑңхӑтл пурайн ёх елды вәлты уяң вәлупсы пойклӑт.

Етн хәт щос кємн тылӑщ поры олңитса. Молупщия дәмӑтлюм айлат хуятӑт нємасыя доньщ пӑсан әхтыйн порилӑты дєтутӑт омсӑлсӑт. Йилуп тылӑща вухаль мир ясӑңӑн Александр Сайнахов пойкщӑс. Емӑңхӑтла юхтум ёх тылӑщ олӑңӑн вандтупсы шувалӑсӑт. «Луима ханса» па «Ас нє» нємуп тӑхи эвӑлт ай эвиет яксӑт. Вухаль хә Александр Сайнахов па хӑнты хә Андрей Кечимов дўңӑлтупӑт вандтӑсңӑн.

Шуши мир вєрӑттәты тӑхи кәща нє Марина Самсонова лупас:

– Тӑм емӑңхӑтл мўң хәлмит пўш вєрсэв. Хӑннєхәйта әмӑщ, тыв ар хуят юхтыйл.

Валентина УЗЕЛЬ

Хӑнты ясӑңа тулмащтӑс Ульяна ДАНИЛО

Ух әптӑл нувия ювум ими

Имет емӑңхӑтл дєпн лӑңхалум хӑнты мир поэт ики Данил Китаев шәңӑт ясңӑт эвиета, ӑңкета, аңкаңкета па щащета китты. Лӯв шєңк тәса хӑнты имет олӑңӑн хӑншӑс:

Хӑнты нє
Хурам хӑншєң
Нуви вейт,
Митра хӑншєң
Вӯлы сӑхӑт,
Лыптӑң русєң
Вән ухшамӑт.
Питы әптӑң
Картэң сэвӑт,
Вусты сємӑң
Ушӑң вєншӑң.
Рәт ясңєна
Сӑм ар тӑйлӑн,
Сора юкан
Каркам кӯрӑт...
Нумсӑн, хурасӑң
Нє вєншен...

Тӑм стих ясңӑт шєңк яма кашӑң хӑнты нєңа мәстӑлӑт. Ма нынана ух әптӑл нувия ювум ими олӑңӑн хӑншлум. Ксения Михайловна Сенгепова Нуви сӑңхум вош районӑн Вӯтвош нємпи ай вошиен вәл. Йис нәпӑтн Хаюп шәп сӑңхум воша тӑм кәрт алъщӑсы. Тӑм кәрт Касум юхан хонӑң кӑрӑщ вәншєп ёхумн вәл. Катра йисн тӑм сӑңхум емӑң вәс. Ин тӑта 122 хӑннєхә вәл. Арӑл пєлӑк мир вәнт вой, хўл велпӑслуман вош пўңӑлн кәртӑтн вәлдӑт. Итәх хуятӑт юкан вўлылал лавӑлдӑт.

Ксения Михайловна Сенгепова эви опращ нємл Тарлина вўт мўвн вәл. Айлат эвия вәлмалн культпросвет училища етшуптумал юпийн Хаюп шәп сӑңхум ай воша рәпитты китса. Щӑта лўв мир кєша арсыр әмӑщ вєрӑт лэщӑтыйлӑс. Щиты айлат нєңие ёх пида рәпиттал сахӑт вой-хўл велпӑслӑты каркам хәйн Павел Сенгеповӑн вәлты-холты пида вохса. Щимӑщ сєрюр хә хуят айлат нє сӑма рӑхӑс. Щиты кӑт тӑхийн єнмум кӑтңӑн сӑмлӑн яха талсайңӑн. Рәпатайн каркам айлат хә Павел Сенгепов, хурамӑңа ёнтӑсты хурасӑң нєңие Ксения Тарлина ар ол вәлты оты пилыева лўв хотла тәслэ. Щиты тывӑс лын семьяйн. Яха нәмӑлмум айлат кӑтңӑн вўлы тащӑта рәпитты вўянтсӑңӑн. Вантэ, авие пила тумпел давӑрт, доньщ, ерт кўтн иса хорӑң тащ, войң тащ давӑлты мосл. Тӑм Сенгепов ики уяң велпӑс хә вәс. Вуртыен шойтуп щурӑс ланки и тӑл мӑра тәтьляс. Вурты нюхӑсн, питы вухсарн мўвӑң-йиңкӑң ёхлалн мурта мийлийлса. Щиты лын эвєң, пухӑң хот єнмӑлтсӑңӑн. Тәп Павел нуви хӑтл хўв ӑн вәс. Ксения Михайловна ар ол мӑр вўлы тащӑтн рәпитӑс. Нын щи вәлан, вәнт кәртӑн хә хӑннєхә такды хӑщты – тумпел вән шәк. Щи киньща хулта мӑнтэл, щиты хулты вәлты питсӑт. Икел юпийн Ксения Михайловна няврємӑң хотл атэлт єнмӑлтсӑлэ.

Ух әптӑл нувия ювум ими. Ин Павел Григорьевич мўң пилава нуви Тәрумн ӑнтәм. Лўв уяң велпӑс хә әшла ин пухлал па хилылал лольсӑт.

Ин тӑмхӑтл Ксения Михайловна вәнт кәртӑн Геннадий пухл па меньл, хилылал пида вәл. Лыв вәнт кәртӑн юкан вўлыелал тӑйман вәллдӑт. Иса мўвӑтн имет емӑңхӑтл дєпн ма нӑңена, Ксения Михайловна, вўща ясӑң китлум. Ешӑк Ксения Михайловна! Нӑң тӑмхӑтл ӑңкия, щащия па аңкаңкия нёхумлайн. Нӑң лывела вәлупсы мӑсӑн, елды шәшты ӧр, нӑң эвӑлтана холумтсӑт, така лупты тәс ясңен иса няврємлӑнӑн па хилылӑнӑн нәмман ат тӑйла, уяңа, нәптӑңа ар ол нӑң вәла!

Ульяна МОЛДАНОВА

Хӑнты щирев вәтшӑты ӑн рӑхл

Анжела Обирина юганской хӑнтэт эвӑлт вәл. Лӯв Сәрханл районӑн Каюково кәртӑн сєма питӑс. Эви опрӑщ нємл Караева вәс. Лӯв ая вәлум пурайл олӑңӑн щиты путӑртӑл:

Т. Мерова вєрум хур

– Ма аңкаңкєм-аңщащєм хуща єнумсум. Мӯң Епаркины вәнт шушийн вәсӯв, Негусьях юхан хонӑңӑн. Аңкаңкєм Анна Николаевна Бисаркина интӑм 80 мултас тӑла йис, лӯв эви опращ нємл Каймысова, Угут кәртӑн вәл. Ма лӯв хущела иса юхтыйлдум. Ай пура вӯш эвӑлт лӯв мӑнєм ёнтты вәнлтӑслэ. Иса путӑртӑс, муй щирн мойң хотн па юлн тӯңщирӑңа вәлты мосл. Ин лӯв ӑн ёнтӑсл, сємңӑл вевтама йисңӑн, тәп иса мӑнєм хӑнты йис вєрӑта вәнлтӑллэ.

Аңщащєм Егор Николаевич Бисаркин, вой-хӯл велпӑс хәя вәс. Ар пӯш лӯв ям рәпатайл пӑта ишӑк нєпекӑтн па мойлупсэтн мойлыйлсы, «Ветеран труда» нєм тӑйс. Лӯв ищи арсыр йис хӑнты вєрӑт тәс па арӑт тәса арийс. Аңщащєм пӯпи якты хот арӑт яма вәслэ. Па хон пєлӑк мӯвӑт эвӑлт лӯв хущела мойң ёх юхтыйлсӑт па арлал нух хӑншсыйт.

Хән мӯң интерната вәнлтыйлты тәсыюв, мӯң нәмӑссӯв, хуты па ӑн питлӯв хӑнты вєра кӯншємӑты. Вантэ, рӯщ щирн вәлты питсӯв, муя па мӯңева щи вєрӑт мослӑт? Хәнты аңкаңкєм путӑртылӑс: «Иса муйсӑр йис пурмӑсӑт тӑйлум, нынана хӑйлӑллам». Мӯң нәмӑссӯв: «Муя мӯңева щитӑт мослӑт?»

Ин па муйкєм оллам ара йилӑт, щикєм хӑнты ясңєм, хӑнты вєрӑт па йис пурмӑсӑт мӑнєма мєт мосмӑтлӑт па сӑма рӑхлӑт. Щи тумпи ма шӯкщӑты тӑхийн рәпитты питсум па мӑнєма щит вєра мосты питӑс. Хулна пирӑщ хуятӑт лылӑңӑт, лыв эвӑлтэла хӑнты йис вєрӑт олӑңӑн уша павӑтты мосл».

Анжела Егоровна рәпата тӑхелн няврємӑт арсыр шуши вєрӑта вәнлтӑл, сӑк эвӑлт хурамӑң пурмӑсӑт кӑрӑтты, хӑнты хурамӑт уша вєрты. Итәх па мир няврємӑт щи олӑңӑн иса уш ӑн тӑйлӑт. Хӑнтэт эвӑлт пӑллӑт. Ӑңкилалн-ащилалн пӑлтаптӑлыйт: «Хәлӑнтты ӑн питлӑты ки, хӑнтэт юхӑтлӑт, нын катӑллыйты». Хән хӑнтэт олӑңӑн ямсыева уша вєрлӑт па шивалӑлӑт, муйсӑр хурамӑң пурмӑсӑт лыв тӑйлӑт па вєрты хошлӑт, щи юпийн па щирн шуши мир пєла вантлӑт. Анжела Егоровна нәмӑсл, хӑнты хӑннєхуятӑта мосл лыв мирел олӑңӑн па мирӑт няврємӑта муй па вән хуятӑта иса путӑртты. Муйкєм лыв аршӑк хӑнтэт олӑңӑн вәты питлӑт, щикєм кӯтэлн яма вәллӑт.

Вєрӑнтты па шӯкщӑты хотн няврємӑт пӑта лыв арсыр тӑхет пӯншсӑт. Айлат ёх сӑк эвӑлт арсыр әмӑщ щӯңкиет кӑрӑтлӑт, тунты пила рәпитлӑт. Тунты пила рәпитты пушхӑт Виктория Викторовна Карчина (Лапцуй) вәнлтӑл. Щив ар пух яңхӑл, лывела арсыр шуши мир пурмӑсӑт вєрты ищи әмща вәл. Олңӑлн сӑк кӑрӑтты кӑт пух яңхӑс, ӧхӑт лыв тунты вєрты вӯянтсӑт.

Анжела Егоровна путӑртӑл, хуты лыв пушхӑт йис щирн арсыр хӑнты пурмӑсӑт вєрты вәнлтӑлӑт. Муй иты катра пурайн щитӑт вєрсыйт, няврємӑт ищиты ат вәнллӑт. Ләлн йис вєр ал вәшӑс. Щит пӑта лыв нємасыя вәнт шушет муй ай кәртӑт эвӑлт шӯкщӑты ёх лыв хущела вохлӑт, ләлн лыв ат ванлтӑсӑт, муй щирн тӯңщирӑңа па мосты щирн ёнтты муй па мулты вєрты мосл. Тӑм йисн итәх хуятӑт хӑнты ләмӑтсухӑт, муй па пурмӑсӑт рӯщ щирн ёнтлӑт па вєрлӑт, сыр-сыр ӑн мостӑты хурамӑт щив кӑрӑтлӑт. Щиты айкємн хӑнты щирев щи вәтшӑлэв. Анжела Егоровна лупӑл, хуты тӑм йисн сәрханл мӯв хӑнты имет шєңк ар сӑк ернаса ёнтлӑт: «*Катра пурайн нєңӑт щи арат сӑк ернаса ӑн ёнтсӑт па щи арат сӑк хән вәс. Аңкаңкєм лупты щирн щимӑщ ернӑс ӑн па вантӑсл*».

Ин лыв кашӑң ол «Хӑнты хурасӑт» нємпи ванлтупсы лэщӑтлӑт, хута тәп хӑнты щирн вєрум пурмӑсӑт ванлтӑлӑт. Щив вәнтӑн муй ай кәртӑтн вәлты хӑннєхуятӑт тӑйты утлал тәлӑт. Щит пӑта нємасыя хурӑт хӑншты па шӯкщӑты ёх пирисӑт, лыв вантлӑт, муй щирн ернас, вей муй молщаң ёнтман муй па пурмӑс вєрман вәл. Мосты щирн щит вєрман ки вәл муй па катра йис пурмӑс, велыщи ванлтупсыя вӯлэл. Олӑңӑн лывела лавӑрт вәс, мир йилуп щирн арсыр вєрум ут щив тәсӑт. Ин ищи пириты питсӑт, тәп мосты пурмӑсӑт мӑлӑт. Итәх хоттєл ёх пурмӑслал щив тәты ӑн лӑңхасӑт, путӑртсӑт: «*Муя щит мӯңева мосл? Муй мӯң щит эвӑлт ёша павӑтлӯв? Тывелт-тухелт яңхты щом хән тӑйлӯв*». Ӧхӑт айлтыева тӑм вєр щи тӯңматӑс. Олӑңӑн и хоттєл ёх пурмӑслал тәсӑт, па ол па хуятӑт юхӑтсӑт. Интӑм нял-веткєм хоттєл ёх юхтыйллӑт, арсыр ут ванлтупсыя тәтьлялӑт. Тӑм ванлтупсы нємасыя тӑл пурайн вєрлӑт, ләлн хӑнтэта яңхты кєн вәс, щи пурайн ӧшӑт хулна такӑт. Кӑт тылӑщ мӑр щи вєр йил, щив няврємӑт, вән хуятӑт юхтыйллӑт, вантлӑт, хӑнты вәлупсы олӑңӑн уша вєрлӑт. Лыв пӑтэла щит шєңк әмща вәл.

Тӑм хурасӑң хӑнты нєңие сӑма рӑхӑс. Рәт мирӑл па тәс щирн шӯкщӑты вєр олӑңӑн шєңк тыштӑл, ләлн мӯң хӑнты йис вєрлӯв нартамлы хултпєлы ал вошсӑт. Ма нәмӑслум, лӯв рәпатайл әхтыйн хӑнты мирев па шуши культура вєр пӑта ар ям ут вєрл. Тӑлаң ёш, тӑлаң кӯр лӯвела лупты лӑңхалум.

Надежда ВАХ

Шовăр велты хə эви

Мӳвтєд имет емăңхăтд пăты ма дăңхадум нынана апрăң па путрăң хăнты имие олăңăн айкед тəты. Щит Светлана Хунзи. Дӳв пидыед пида ар ол мăр Нижневартовск вошн вəд.

Светлана Андреевна Ямал мӳв Мужи кəртăн сєма питăс. Аңкед – Елена (Мария) Ефимовна Тогачева, хăнты нємд Ена вəс, щит пăты рӳщăтн Еленая адьщăсы. Светлана Андреевна ясңăт щирн, вəна йиты вəнты хотăң няврємăт ăн па вəсăт, хуты аңкед тəс рӳщ нєм Мария тăйс. Вантэ, хăнтэтн Еная адьсы, рӳщăт па нəмăссăт Елена. Вəдупсəд мăр дӳв сєма питум олăң нєпек па паспорт иса ăн тăйс, тəп пенсия вух дэщăтты пурайн мосты нєпекăт ёша павтăс.

Ащед – Андрей Ильич Тогачев, хăнты Мужийн сєма питăс, вой-хӳд ведпăсдуман яңхăс. Дӳв семьяйд ищи вəн вəс. Лын кăт яйңăн и хотн вəсңăн. И хəйд хоттєд ёхдад пида тащăтн яңхăс, кимит хəйд вой-хӳд ведман семьяйд пида кəртăн вəс. Щит пăты кəртăдн дыв хотəд мєт вəн вəс – кăнащ хоттєд ёха адьщăсы.

Əмăщ, хуты Светлана Андреевна ащед ищи хăнты нєм тăйс, щит Шовăр велты хə. Вантэ, шєңк ар шовăр веддийс. Итəх хəйт нємăдт ăн веддăт, дӳв па вəнта мăнд, ăңтуп кедад тэдыева шовăрн тăхарлăддэ. Щăдта кəртăдн Света эвие иньщăстыйн дӳв юхды ястăл: «*Ма Шовăр велты хə эви. Аңкєм па Еная адьды*». Мир имухты уша павтăл, мăта хоттєд ёх эвăдт няврєм.

Мосд ястăты, Светлана Андреевна аңкед ихущъяң няврєм тăйс. Кăт пушăхңăн олăң ики эвăдт вəсңăн. Лын китумтак айтєдн тиф мəш эвăдт пăрсăңăн. Икед вӳды леккара па бригадир хуята вəс. Илатн каладăт хундад пӳвдăты питсăт, вӳдэт имухты сурма йисăт. Щи вӳраңăн дӳв сутытсы, худт пєды тəсы, юхды дӳв ăн юхтăс.

Щит пăты Светлана аңкед кимит пӳш икия мăнăс. Пидыед пида яртъяң няврєм нуви тəрума тəсңăн. Кăтңăн ищи айтєдн ăнтəма йисңăн. Лапăт няврєм хăщăс. Светлана вəн хоттєд ёхн кимит няврєма вəс.

Ăшкола вӳша ӳювмадн хăнты эвие Мужи кəрт нулевой класса тəсы.

Дӳв нəмăсд: «*Рӳщ ясăң ăн вəдєм, нємăдт вєрты ăн хошдум, муя ма тыв тəсыюм?*» Класса дуңăс, рӳщ вəндтăты нєңед пăсана омсăдса. Ин эвăн имухты пăсан илпия хăнємăс. Щеп эвăдт аканят вӳс па юнтты питăс. Вəндтăты нєңед щикӳш мулты ястăд – хăнты эвия щит пăтдам вєр. Щăдта хăнты вəндтăты нє пушхиет пида рəпитты питăс, няврємăта кєншăка йис. Муйсăр партупсы мăд, дыв иса яма вєрдăт, щиты айдтыева рӳщ ясăңăн хăншты па дӳңăтты вєра вəндсăт.

Светлана Андреевна щиты нəмăдмăс: «*Сырыя рӳщ няврємăт пида путăртты па юнты ма ăн дăңхасум – едємсум. Интăм нəмăслум, а муя па? Ищимăщ хуятăт! Щăдта аңкєм-ащєм Мужи кəрта вəдты юхăтсăңăн, щит пăты ма юдта ăшколая яңхты питсум, сырыя, вантэ, интернатн вəсум. Айдтыева рӳщ няврємăт пида вəтăңа йисум, ияха юнтсӳв па навăртсӳв. Əхăт щи апрăңа йисум, нємăдт едєм ăнтəм*».

Ăшкола юпийн айдат эви Пудңавăт воша леккара вəндтыйдты мăнăс. Щит етшуптумад юпийн рəт кəртăдн хəдумкєм тăд рəпитăс. Щăдта 1978-мит олн Сергей пидыед комсомольской путёвка нєпек щирн Нижневартовск воша рəпитты китсы. Еша вəс па айдат нє дӳв юпедн вəн воша кєрдăс. Лапăт тăд Светлана Андреевна ведьщи сєма питум тёпиет пăты пəдьницайн рəпитăс. Щăдта 30 мудтас од мăр пєңк леккара нётты хуята вəс. 2014-мит од одңитум юпийн хăнты ими рӳтьщăты мăнăс.

Ияха вəдман мăр Сергей Иванович па Светлана Андреевна кăт няврєм: эви па пух єнмăлсăңăн. Интăм хидылад єнмăлты нётдăңăн.

Щи тумпийн 2013-мит олн пидыеңăн «Хунзи» нємпи община пӳншсăңăн (щи вєр олăңăн ма мăнум газетайн хăншсум).

Мосд ястăты, Светлана Андреевна ёнтăсты вєр сăмăңа тăйл. Дӳв ёнтум пуркайтн хəскєм од яңхты рăхд. Щăдта хăнты ернăсăт, нəй сахăт хурамăңа ёнтăл, сăк кăрăтты вєр ищи мосман тăйл. Вошăң ёх вєрăң ими яма вəдăт, щит пăты ванкӳтды вохдăт арсыр увăс мир дəмăтсух, сырсыр хурамăт па кӳр дəмăтсух ёнтты.

Имет емăңхăтд пăты хăнты имия вӳща ясңăт китдӳв, уяңа-пищăңа па тăдаңа елды вəдты.

Ирина САМСОНОВА

Ма хӑнты миреєм пух

Щиты кӑрӑщ нумӑсн лупӑл Владислав Молданов, ванттыйн дэлшӑк, урум-нерах, тэп так нумсуп хуят!

Яна щи – лӯв луваттадн-кӑрщӑттадн увӑс ай шуши мир эвӑлт, щатщащидал лутӑң хӯв нумсуп вєрӑт елды тэл:

Ма хӑншлум ясңӑт увӑс
мӯвєм-йиңкєм,
Хӑнты мирием
вэлупсы олӑңӑн.
Ма мирием тӑм
вэлупсыйн
Ар тыш-вощ
мухты мӑнӑс.
Ванкӯтлы дєрдал
сэврийлсайт,
Па лӯв щом вэйтӑс
Йилпа кӯр тыя лольты.

Владислав Ас хонӑңӑн омӑсты ай Ваньщавӑт хӑнты кэртыенӑн, ар няврємӑң велпӑс хэ семьяйн сєма питӑс.

Лӯв арлал-ясӑңлал мӯң хӯв тєлӑн хэлӑнтлӯв емӑңхӑтлӑтн культура хотэвн, щи тумпи арлал па мӯвӑң ёха сӑма рӑхлӑт.

Тӑм ванӑн киника єтӑс рӯщ па хӑнты ясӑңӑн Владислав путрӑт пила: «Ма рэт мӯвєм ишӑкты питлєм».

Лӯв нємасыя ӑн кӑншӑл хурамӑң ясӑң, нєпека пунл лыпел эвӑлт йиты нумӑслал рэт мӯвиел олӑңӑн, хута «шивалӑс нуви хӑтл па ил дэритса».

Лӯв вэлупсэл ар нӯв ӑн тӑйл: айтэлн ӑңкелаащела нётӑс.

Владислав ӑшколайн яма вэнлтылӑс, стихотворенияйт сыяңа лӯңӑтты сӑмӑң вэс, щи пурайн олӑң ясӑңлал хӑншӑс, тэп ел вандтӑты елємтӑс.

Щӑлта Красноярской мӯвн армияйн служитӑс. Ищимӑщ хурамӑң хӯв мӯв вельщи шивалӑс, тэп нумӑслалн иса рэт мӯвӑла тэсы, ай пураяла, хотӑла – тывсӑт йилуп ясңӑт. Армияйн щомӑңшӑка йис, нумсӑл такмӑс.

Армия юпийн Сӯмӑтвошн, Игримн, Приполярныйн рэпитӑс – щӑта ӑн хӑщӑс, рэт мӯвӑла кєрлӑс.

Владислав сєм пӯншум тӑхел олӑңӑн ар нявлак ясӑң хӑншӑс:

Мӯң, Ваньщавӑт
кэртыев!
Нӑң лутэн вэн:
Хӯв нэпӑт нартамлы
хэн вэсӑн –
Вэн нётупсы мирева
тӯвман.

Тарум лаль хӑрӑтн лалясум кэртӑң ёхлал олӑңӑн вещкат ясңӑт хӑншӑс.

Лаль пурайн, па лаль юпийн хӯл велпӑслум ёха лӯв ясңӑт памтуптӑс: «Ин вэнты тӑм пухӑт ещалт ухєм ил эсӑллєм».

Владислав яма вэйтлӑлэ йис хӑнты вєрӑт. Яращум акелн пӯпи хот якӑта, печар лӯңтупсэта вэнлтӑсы, лӯв па ай нартупсы вэнлтӑл.

Хӑншты хэ сӑмӑңа путӑртӑл хурамӑң лэмӑтсух ёнтты имиет олӑңӑн, хур хӑншты Гришкин ёх олӑңӑн, кэртӑл йис вєрӑт, савр-вавр, кашӑң-пищӑң кэртӑң ёхлал олӑңӑн.

Лутӑң ясңӑт лантӑң-хӯлӑң Асл олӑңӑн хӑншӑс: мӯң сємлӯв ещалт «ӗрӑң увӑс Ас», «ром йиңкӑн хурам Ас», «лащкам, вӯтӑң, мӑл».

Па так нумсуп ёх пєлы сӑмӑң, увӑс вэнтлал мосман тӑйлӑлэ. Хута и пӯңӑлн, кӯтэлн турас ӑн вєрман вэллӑт вэнт войт па хӑннєхэйт. Ясңӑтн мӯң сємлӯва питлӑт холи лащкам вэнтӑт, ёхмӑт, – лӯв хӑни нумӑслал ин вэнты хӑннєхэйн уша ӑн вєрсыйт, кӯш итэх утлӯв нэмӑслӑт – лыв йиңк-вэнт хонӑт.

Лӯв путӑрлал хӑншӑл щиты, нюр вэнтэв лыл тӑйл:

Лӯв вурайн вэллял,
Ювраяпорумты ёха
сутл вэн.
Лылӑл этӑл, тэп
ушӑңа-сащӑңа
вэнтыты хуята.

Хӑншты хэ ясӑңӑн шуши вэлупсы путӑртӑл. Лӯв лєрлал рэт мӯвӑла сэвассӑт. Рэт мӯвиел нюр нумӑс мӑты йилпие:

Ма мӯвєм нємӑлтыя ӑн пєлӑтлєм –
Вэлтєм хӯват ара арилєм, моньща моньщлєм.

Нина ШАБАРШИНА

Няврємӑт пурмӑсӑт вєрты вӑнлтӑл

Тӑмхӑтл ма лӑңхалум и ям нє олӑңӑн хӑншты, лӳв пилала Сӳмӑтвош район Хулимсунт кӑртӑн вӑтӑңа йисум. Нємл Надежда Константиновна Маслова, лӳв искусствайт центр хуща няврємӑт хур хӑншты па шуши мир хурамӑң пурмӑсӑт вєрты вӑнлтӑл.

Надежда вухаль-хӑнты хоттєл кӑтңӑн Константин Георгиевич па Зоя Емельяновна Адинңӑн хуща Ас хӑлты тылӑщ 30-митн 1969-мит олн сєма питӑс. Тӑм олн лыпӑт хойты тылӑщн лын икисӑңӑн яха мӑнум пура вӳш эвӑлт 50 ол постӑты питлӑңӑн. Щи тумпийн Константин Георгиевич 70 ола йил. Лӳв ар ол Сосьвинской линейно-производственной нємпи турпайт хӳват газ мӑты тӑхийн рӑпитӑс. К.Г. Адин вухаль мир йис вєрӑт яма тӑйл, юх эвӑлт арсыр пурмӑсӑт, хопӑт вєрл. Ванкӳтлы пӳпи якхотӑт альты яңхийл. Щи тухӑлпи лӳң пурайн Хулимсунт кӑртӑн па «Мань ускве» нємпи няврємӑт рӳтьщӑты хӑрңӑнӑн эвет-пухӑт вӑнтӑн вӑлты, рат хӑр вєрты, вой-хӳл вел-пӑслӑты па па вєрӑта вӑнлтӑл.

Аңкел Зоя Емельяновна – хӑнты, Новьюховӑт рӑт эвӑлт, 1941-мит олн Тэк кӑртӑн сєма питӑс. Лӳв хӑнты рӑт тӑйл, икел вухаль ясӑңа вӑнлӑс. Ӑшкола юпийн ай тохтӳра йис. Щи юпийн ар ол Сӳмӑтвошн хӑтл мӑр ай няврємӑт тӑйты хотн ай тохтӳра рӑпитӑс. Елды пенсияя мӑнты вӑнты Хулимсунт кӑртӑң пӑльницайн рӑпитӑс.

1986-мит олн Надежда Сӳмӑтвошн ӑшкола етшуптӑс. Щӑлта мединститут пуртӑнӑт вєрты тӑхийн вӑнлтылӑс. Кӑт ол вӑнлтыйлмал юпийн айлат Надежда уша вєрӑс, хуты щи вєр лӳвела ӑнт рӑхӑл. Ширн елды Тюмень вошн олӑңмит педагогической училищайн хӑтл мӑр ай няврємӑт тӑйты вєра вӑнлтыйлты питӑс. 1990-мит олн рӑт кӑртӑла кєрлӑс па «Пєлӊие» нємпи хӑтл мӑр ай няврємӑт тӑйты хотн рӑпитты олӊитӑс. 2002-мит олн итӑх рӑпатнекӑт йира вӳсыйт, Н.К. Маслова ищи рӑпата такды хӑщӑс. Елды ям арат ол мӑр сӑмӑң рӑпатайт кӑншӑс. Мосл лупты, хуты Надежда айтєлн хӳр хӑншты вєр пєлы сӑмӑна вӑс, ӑңкелащел хотн хулна лӳв хурлал вӑлдӑт. Щиты уша вєрӑс, хуты искусствайт тӑхия рӑпатнек мосл. Щиты 2004-мит ол вӳш эвӑлт щӑта няврємӑт хур хӑншты вєра вӑнлтӑты питӑс. 2007-мит олн Надежда Константиновна Санкт-Петурбург вошн Увӑс мирӑт институт етшуптӑс па культуролога йис. Щи юпийн шуши мир шӳкщӑты вєра вӑнлтӑты питӑс. Щи центр хуща 9 ол луват, щит хӑлмит класс вӳш эвӑлт няврємӑт вӑнлтыйлдӑт. Надежда лупӑс, хуты эвет мєт мосман тӑйлдӑт сӑк кӑрӑтты па щӑшкан эвӑлт арсыр лӑмӑтсухӑт ёнтты. Н.К. Маслова няврємӑт пила арсыр кӑсупсэта яңхийл, ванкӳтлы нух питыйлдӑт. Лӳв ям арат ол юхлы няврємӑт пила Ёмвоша «Ремёсла и промыслы. Прошлое и настоящее» нємпи

няврємӑт пӑты вєрты научно-практической мирхота яңхийл. Эвет ипуляң вухаль мир йис вєрӑт олӑңӑн нумсӑң нєпекӑт хӑншлдӑт па вӑн хуятӑт па няврємӑт щи вєра вӑнлтӑлдӑт. Щиты ям арат ол юхлы Кристина Стафеева «Лэв вухаль мир лӑмӑтсух. Шанш кел» па Таня Сивцова «Тунты хуща хӑншет» нємпи хӑншум путӑрңӑн лӳңӑтсӑңӑн, щи тумпийн мирхота юхтум ёх щи вєра вӑнлтӑсңӑн. Итӑх пурайн лӳв хӑлум няврєм пила щи мирхота яңхийл. Ям, хуты ӑшкола вӑнлтӑты ёх ищи нётлдӑт, щит пӑты Н.К. Маслова дывела вӑн пӑмащипа лупӑл.

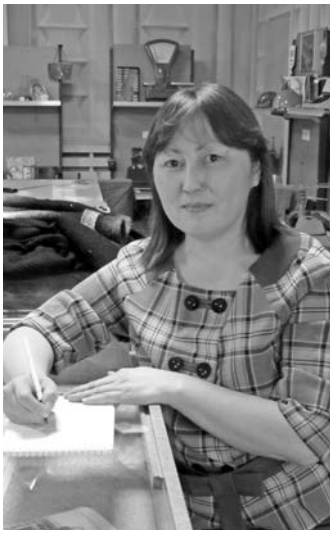

Вӑнлтӑты ёх пӑты мєт ӑмӑщ – щит хӑн няврємӑт ӑшкола етшуптӑты юпийн елды щи вєра вӑнлтыйлты мӑнлдӑт. Интӑм Н.К. Маслова вӑнлтум нявремӑт елды шӳкщӑты вєрӑта вӑнлтыйлдӑт.

Елды Надежда Константиновна семьяйл олӑңӑн путӑртӑс, лӳв икел пила кӑтна мӑнсӑңӑн. Кӑт няврєм єнмӑлсӑңӑн. Оксана эвел 1991-мит олн сєма питӑс, сыры Ёмвошн искусствайт колледж хуща хур хӑншты вєра вӑнлтылӑс. Щӑлта Санкт-Петербург вошн бизнес па право институт етшуптӑс. Сергей пухл 23 ола йис. Ӑшкола юпийн Семилукский индустриальный колледж вӑнлтум пурайн Хулимсунт кӑртӑн Сосьвинской турпайн хӳват газ мӑты тӑхийн вӑнлтылӑс.

Надежда Константиновна, мӳвтєл мир ими емӑңхӑтл пила! Уяңа-пищӑңа, тумтака вӑлдӑты, елды няврємӑт хур хӑншты па шӳкщӑты вєра вӑнлталн!

Людмила ШУЛЬГИНА

Вулаң нєпек йилуп ясңӑт олӑңӑн

Ас угрӑт вәлупсы, история па рәт ясӑң катра йис вӳш эвӑлт па хон пєлӑкн вәлты финно-угрӑт вәнлтӑлӑт. Щи мир эвӑлт мєт сыры Увӑс мӳва 1843-1845-мит олӑтн финн М.А. Кастрен па венгр А. Регули юхтыйлсӑңӑн, щи пурайн лын вухаль ясңӑт па путрӑт нєпека хӑншсӑңӑн. Щи юпийн щит вєртыя венгр ики Б. Мункачи тыв юхтылӑс. 1950-1960-мит олӑтн Д. Лако па Б. Кальман маньщи ясңуп нєпекӑт єсӑлсӑңӑн. Тӑм йис учёной ёх кӳтн Гёттингенской университетн рәпитты Янош Гуя нєм алты мосл. Щи хуятӑт тухӑлпи ар па хон пєлӑк ёх вухаль вәлупсы дєрамтсӑт па щи олӑңӑн хӑншсӑт.

Тӑм йисн айлат венгрӑт вухаль ясӑң ищи вәнлтӑлӑт. Щитӑт кӳтн языкознания институтн (Будапешт) рәпитты па Сегед вош университетн аспиранта вәлты эви – Чилла Хорват. Яң ол мӑр лӳв мӳң мӳвева юхтыйл, Ёмвош тумпи Сосьвайн, Саранпаульн паЩекурьяйнвәс.Нумсӑң нєпек хӑншты пӑты лӳв вухаль мир пила путӑртӑл па лыв путӑрлал нєпека хӑншӑл. Тәнял Чилла тылӑщ мултас Ёмвошн вәс. Муй тӑта лӳвела әмӑщ вәс уша вєрты, щи ут олӑңӑн путӑр олңитсамн.

– Потум хӳл тӑта мєт олӑңӑн шивалӑсум, дєсум – єплӑң хӳл. Яң ол юхлы тыв яңхмємн тӑм мӳвн хурма па гречка шивалӑсум. Щи пурайн мӳң хущева щит ӑн тынысы. И вєр па әмӑщ. Венгрияйн, хән хӑннєхәйт путӑртты лӑңхалӑт, лыв дєты-яньщты хотӑтн вәйтантыйлдӑт. Ёмвошн вәтӑң ёхламн нәлам лыв хущела мойңа яңхты вохӑнтсыюм. Ма нәмӑссум: а муй кашӑң хӑтл хуят хущи юхи яңхты рӑхл? Рәпата хотӑта лӑңтыйлтємн имухты шай яньщты омсӑллыюм. Мєт сыры иса уш ӑн тӑйсум: муй пӑты кашӑң пурайн шай яньщты мосл? Щиттаклы муй путӑртты ӑн рӑхл? Ма щирємн, тӑмӑщ вєрӑт венгрӑт па россиянӑт иса арсыра вєрлӑт.

– Нӑң нәмӑстэнӑн, вухаль ясӑң вошн лылӑңа тӑйты щир вәл?

– Сыры ар хуят лупсӑт, вошӑң айлат вухалят рәт ясӑңӑн путӑртты иса ӑн питлӑт, щит пӑты кәртӑтн щи ясӑңӑн путӑртты мосл. Муй вєрты, хән арӑл пєлӑк вухаль вошӑтн вәллӑт? Хотӑң ёх юлн няврємлал пила рәт ясӑңӑн ки ӑн путӑртлӑт, хулта лывел китты щи ясӑңа вәнлтӑтыя? Ин тӑта вантлєм, вошн вәлты шуши ёх рәт ясңел лылңуптӑты пӑты арсыр вєр вєрлӑт.

Сыры ар пӳш путӑр вәс, хуты вухаль ясңуп киникайт йилпа єсӑлты мосл. Щитӑт хәнты рәт ясӑң вәты ёх пӑты хӑншсыйт, интум ай ёх вәнлтӑты киникайт иса йилуп щирн вєрты мосл. Ма ванттємн, юхи хӑщум олӑтн Ёмвош округн арсыр вухаль ясңуп нєпекӑт єтсӑт, няврємӑта ищи ар киника вєрсы.

– Ёмвошн вәлмен мӑр муй нӑңена мосӑс иса вєрсӑн?

– Тӑта лӑңхасум уша вєрты, муй арат хуят кәртӑтн рәт ясӑңӑн путӑртлӑт, щи мир хущи муйкєм вән ёх па ай хуят вәл? Хута вухалят рәт ясӑңӑн путӑртты вәнлтӑлыйт? Тӑмӑщ па па вєрӑт олӑңӑн мосты арат айкел ӑкӑтсум.

Учёной нєпекєм вухаль ясӑңӑн тывум йилуп ясңӑт олӑңӑн хӑншты питлум. «Луима сэрипос» нєпекн арсыр йилуп ясңӑт вәллӑт. Итәх нєпекӑтн «больница», «пульница» муй «пусматом кол» ясңӑт хӑншман вәллӑт. Әмӑщ вантты, хуйтат муйсӑр ясӑң хӑншлӑт па муй хурасуп йилуп ясңӑт лыв вєрлӑт.

Вошн әмӑщ дєрамты, хуйтат рәт мир щирн путӑртлӑт. Ма щирємн, щи олӑңӑн Юграйн вәлты нєпекӑң ёх муртӑңа путӑртыйлдӑт муй иса щивелт пєлы вӳр ӑн тӑйлӑт. Щи вєр Тәрум илпийн ищимӑщ, кӳш тӑм йисн ар ученой ёх шуши мир ясңӑт вәнлтӑты питсӑт. Вантэ, США, Канада, Норвегия муй Россияйн вәлты Увӑс мирӑт вәлупсы ихурасуп.

– 2009-мит олн, хән тыв юхтыйлсӑн, «Хӑнты ясӑң» па «Луима сэрипос» нєпекӈӑн сайт ӑн тӑйсӑңӑн. Интум щимӑщ ут вәл. Нӑңена мосты путрӑт па ясңӑт щӑта вәйтлялӑн?

– «Луима сэрипос» нєпек нәлам лӳңӑтдум, вантэ, вухаль ясӑң вәлєм. Газетайт щӑлсаты хулыева компьютерн ипохда пунлӑллам. Вантэ, муй щи ясӑңӑн єтӑл, иса ияха ӑкӑтлум. Щӑта путрӑт вухаль ясӑң тухӑлпи рӳщ ясӑңӑн хӑншман вәллӑт, щит ищи ям вєр. Щи сайт ВЕБ-1.0. нєм тӑйл, щӑта тәп нєпекӑт лӳңӑтты рӑхл. Мулты нумӑс щив хӑншты ӑн тывӑл, щит вєрты пищ щӑта ӑнтәм. Па сайтӑт хущи путрӑт илпийн хӑншты рӑхл, хурӑт па ай кинайт щив пунты щир вәл. Ма лӑңхалум, ләлн ас-угорской газетайңӑн сайт ищимща ат йис. Щи пурайн мєт ар хуят сайт хущи «Хӑнты ясӑң» па «Луима сэрипос» лӳңӑтты питлӑт.

Венгрияйн нємхуят ӑнтәм, хуйтат пила ләлн вухаль ясӑңӑн путӑртсум. Интернетн вухалята пищмайт китты щир вәл, тәп «Хӑнты ясӑң» па «Луима сэрипос» сайт хущи щит вєрты мєт әмӑщ ләлн вәс. Хән вухаль газетайн әмӑщ путӑр лӳңӑтлум, щӑта хӑншум вєрӑт олӑңӑн ямсыева уша вєрты каш тӑйлум. Сайтхущи путрӑтхӑншты ки рӑхӑс, щи пурайн ләлн айкел ӑкӑтты ёх арсыр вєр олӑңӑн иньщӑссум. Щӑлта ӳщхуль уша павӑтты, хуйтат щи сайтӑн омӑслӑт па комментарияйт хущи муй олӑңӑн ләлн хӑншсӑт. Ма киньщема, алпа, па ёх вухаль газета лӳңӑтлӑт? Тӑм вєрӑт тумпи әмӑщ уша вєрты, муйсӑр кәртӑт эвӑлт вухалят сайт хущи щи нєпек вантлӑт? Щӑлта муй нәмӑслӑт лыв щӑта хӑншум путрӑт олӑңӑн? Ищи әмӑщ уша павӑтты вәл, хуйтат муйсӑр ясӑңӑн ләлн комментарияйт хӑншсӑт. Мосӑң, хӑннєхә вухаль ширн путӑртты хошл, тәп рӳщ ясӑңӑн путӑр хӑншӑс. Фейсбукӑн вантлум, вухалят рӳщ щирн путӑр хӑншсӑт. Тәп и хуят рәт ясңӑлн хӑншты питл, лӳв юпелн имухты па ёх вухаль щирн хӑншты пиньщӑлӑт. Әхӑт вантлум, елды хулыева рәт ясӑңӑн хӑншты питсӑт. Мӑнємa шєңк әмӑщ щи вєр шивалӑты.

Ма «Луима сэрипос» лӳңӑтты сӑмӑң, вантэ, щӑта тӑм йис вәлупсы олӑңӑн айкелӑт вәллӑт. Тӑм йис вєрӑт олӑңӑн лупты пӑты вухаль ясӑңӑн нємхәнты ясңӑт ӑнтәм вәс, щит пӑты газета рәпатнекӑт йилуп ясңӑт вєрлӑт. «Хӑнты ясӑң» па «Луима сэрипос» сайт хущи комментарий хӑншты ки рӑхӑс, щи пурайн ләлн уша йис, газета лӳңӑтты ёх щи йилуп ясңӑт хӑншлӑт муй ӑнтә. Мосӑң, лыв пасыр йилуп ясңӑт вєрлӑт. Щи вєр шєңк әмӑщ вәл уша павӑтты.

Реональда СУРЕЙСКАЯ

Икел пила хӑнты мир вєрӑт елды тӘл

Тӑмхӑтл ма лӑңхалум и хӑнты ими олӑңӑн хӑншты, лӯв СӘрханл район Сытомино кӘртӑн хӑнты мир культура тӘл. Щит Щаня мӯв эвӑлт юхтум нє Зоя Николаевна Молданова, эви опращ нємл Ептина вӘс.

Ептин рӘт ипуляң юрн, вухаль па хӑнты мирӑт эвӑлт тывӑс, ихурпи Яптин опращнєм вӘл, алпа, хӘнты и пуква пасыра хӑншсы. Зоя ОвкӘртӑн сєма питӑс. Ащел Николай Степанович па ӑңкел Дарья Алексеевна Ептинңӑн вӘлупсы мӑр вӯлы тащ давӑлман Кева яңхсӑт. Ӑңкел олӑңмит семьяйл эвӑлт кӑт эви па и пух вӘс. Раиса упел Мушийн вӘс па рӘпитӑс, 2011-мит олн ӑнтӘма йис. Адалён Павлович Пырысев яйл турӑх хур вєрты хӘя рӘпитл. Мария вӘн упел Муравленко вошн вӘл па рӘпитл, ар хилы, хилы тумпи хилы тӑйл.

Зоя эвие хӘлум ола ювмал пурайн ӑңкел-ащел ныкюхӑтсӑңӑн, хӯл велпӑслӑты питсӑңӑн. Ӑшкола елпийн ай Зоя эви рӯщ ясӑң иса ӑн тӑйс, тӘп сора вӘнлтылдӑс. Лӯвела ӑшколайн рӘт ясӑң вӘнлтӑты Әмӑщ вӘс.

Зоя 1983-мит олн ӑшкола етшуптумал юпийн елды вӘнлтыйлты мӑнӑс. ТӘп щи сӯсн ащел ӑнтӘма йис, щирн лӯв юхлы пєлы кєрлӑс. ОвкӘртӑн лӯв кинайт альты рӘпата тӘс. Щи пурайн кӯлупн рӘпитум аритыякты ёх пила вӯлы тащӑт хуща яңхсӑт. Елды интернат хуща няврємӑт вантман тӑйты нєңа вӘс. Щӑлта Пуровской района китсы. 1987-мит олн Сытомино кӘрта юхтӑс. Тӑта Зоя Николаевна Ептина хӑтл мӑр няврємӑт тӑйты хотн рӘпитӑс.

2010-мит ол вӯш эвӑлт культура хотн рӘпитл, щӑта имет пила «Әмӑщ нє», няврємӑт пӑты «ЛӘңханьщуп» нємпи аритыякты хӑрңӑн вєрӑс, щи тӑхеңӑн кӘща нєңа вӘл. Лӯв хӑнты имет па няврємӑт пила иса кӘртӑн хӑнты мир емӑңхӑтлӑт дэщӑтлӑт. Щи тумпийн кӘртӑң мир Горной па Дарко-Горшковской кӘртңӑна пойкщӑты яңхлӑт, вантэ, Сытомино кӘртӑн щи тӑхеңӑн эвӑлт хӑнтэт вӘллӑт. Арсыр киникайт, хӑнты газетайн хӑнты стихӑт, арӑт ӑкӑтлӑт. З.Н. Молданова щиты лупл: «СӘрханл мӯва арсыр тӑхет эвӑлт мир юхтыйл, лывела шєңк Әмӑщ хӑнты мир культура олӑңӑн уша вєрты». Якты-ариты ёх ванкӯтлы емӑңхӑтлӑта яңхийллӑт, культура хот кӘща вухн нётлӑт, ванӑн вӘлты кӘртӑта яңхты пӑты машинайн мӑлыйт. Лывела шєңк мӘстӑс, хӘн Нуви сӑңхум вошн якты вӘнлтӑты имийн Фаина Иштимировайн лыв хӑнты якӑт тӘса якты вӘнлтӑсыйт. Ям арат ол юхлы «Әмӑщ нє» нєңӑт Ямал мӯва яңхсӑт. Щи тумпийн лыв ар пӯш арсыр вошӑтн вӘсӑт па кӑсупсэтн якман-ариман нух питыйлсӑт, ар ишӑкты нєпек тӑйлӑт. Зоя Николаевна лупӑс, лӘлн лывела Ёмвош культура вєрӑт департамент эвӑлт хӑнты ясӑңӑн єтум киникайт, арӑң дискӑт ат китсыйт. Вантэ, ин айлатёх,няврємӑтмослвӘнлтӑты, хутыса тӘса хӑнты емӑңхӑтлӑт лэщӑтты, муй щирн пойкщӑты.

З.Н. Молданова семьяйл олӑңӑн ай тӘс: «Ма икєм – Василий Афанасьевич Молданов. ХӘнты Касум мӯвн тывум даль пурайн лӯв щатьщащел тыв хунтӑс, щӑлта нартамлы щаврамсы. Муй щирн ма икєм пила вӘйтантыйлсум? Ипӯш ма атэлт мойңа вохсыюм. Щив Василий ищи моиңа юхтӑс, вантэ, щӑта лӯв яйл вӘс, имел ищи Увӑс мӯв Питлор кӘрт эвӑлт, нємл Валентина Герасимовна Максарова. Щӑта ма икєм пила вӘйтантыйлсум». Лын хӘлум няврєм єнмӑлсӑңӑн, Роман, Виктория па Святослав. Виктория ӑнтӘма йис. Роман вӘн пухл 26 ола йис, ӑшкола юпийн елды вӘнлтылдӑс, щӑлта армияя яңхӑс. Щи юпийн юхлы кєрлӑс па мӯв илпи питы вуй вӯты тӑхийн рӘпитты питӑс. Ма иньщӑссєм, хута мєт ай пухл пӑты щимӑщ хурамӑң нєм вӯс. Зоя Николаевна щиты лупӑс: «Лӯв лыпӑт тылӑщ 18-митн сєма питӑс, щи хӑтл пєрна пос пунты ёх щирн Святослав, Константин па Фёдор емӑң икет хӑтл, щирн щи нємӑт эвӑлт хурамӑң Святослав нєм пирисум. Пухєм – нумсӑң, ванкӯтлы алгебра урок кӑсупсэтн нух питл. Роман па Святослав пухңалам еша хӑнты ясӑң тӑйлӑңӑн.

Икел – вєрӑнтты хӘ, юх, тунты эвӑлт арсыр хурамӑң пурмӑсӑт вєрл, щи вєра кӘртӑң пухӑт вӘнлтӑл. Лӯв юх эвӑлт арсыр хӑнты юнтут вєрл. Щи пурмӑсӑт арсыр вандтупсэтн вандтӑсыйт. Лӯв ар ол рӘпитӑс, ям арат ол юхлы пенсияя мӑнӑс па имела нётты питӑс.

Мин Зоя Николаевна пила Сытомино кӘрт вӘлупсы олӑңӑн ищи путӑртсумн. Лӯв лупӑс, хуты лыв кӘртӑлн мєт вӘн нӯша – щит айлат ёх нєпекӑңа ювмел юпийн рӘпата вӘйтты ӑн вєритлӑт, арсыр тӑхет кӘщайт хӘлум рӘпитум ол вохлӑт, тӘп хулта лыв щитӑт вӯлӑт. Ям, хуты юхи хӑщум олӑтн хӑнтэт субсидия вух унтасн хотӑт лӘтты питсӑт, щи тумпийн ар хуят щи вух унтасн лыв саттэла хотӑт омӑслӑт.

Каркам, апрӑң Зоя Николаевна «Югра лылңуптӑты» нємпи оса тӑхия луңман вӘл. Щӑта рӘпитты ёх ияха лавӑрт суртӑт тӑйты ёха нётлӑт, кӘщайт эвӑлт ищи нётупсэт вохлӑт. Щиты айлтыева лыв хӑннєхӯятӑта нӯшайт тӯңматты нётлӑт.

Людмила СПИРЯКОВА

Хуйтат яма вәлты ләңхалӑт – рәпитлӑт

Нуви сӑңхум районӑн Ёмвош округн вет община вәл: «Самутнёл», «Осётные», «Ильбигорская», «Юильские оленеводы» па «Мувенглор». Щи тӑхи мир вӳлэт давӑллӑт, воньщӳмут воньщлӑт, хӳл велпӑслӑлӑт, рӳтьщӑты ёх пила рәпитлӑт па юх эвӑлт павӑртӑт па сохлӑт вёрлӑт. Щи тухӑлпи район хущи хәс ит крестьянско-фермерской тӑхи вәл, щӑта ищи шуши ёх рәпитлӑт. Хәскём хӑнты Касум вош эвӑлт лыв сӑттэла рәпата тӑхет лапкайт, пилорамайт тӑйлӑт, хӑннехәйт тӳтӑң әхӑлн тәтьлялӑт па рӳтьщӑты ёха каш хӑр вёрӑнтлӑт. Щи олӑңӑн Касум кәща нє Алсу Назырова пила путӑртсумн.

– Хуйтат тәса вәлты лӑңхалӑт, щитӑт вӳлы тащ тӑйлӑт па вой-хӳл велпӑслӑлӑт. Тӑм йисн мӳв илпи тащ вӳты пӑты шимӑлшӑк вой-хӳл хӑщӑс, ищипа шуши ёхлӳв вәнтылӑт па хӳл велдӑт. Итәх хуятӑт хот омӑсты сохлӑт, павӑртӑт вёрлӑт па хотӑт омӑслӑт. Нєпекӑң хуятӑт няврємӑт вәнлтӑлӑт па пәльницайн рәпитлӑт.

Ма нәмӑслум, кәртӑн арсыр рәпата тӑхет мослӑт. Итәх кәртӑң ёхлӳв оса рәпитты тӑхет вёрсӑт. Любовь Васильевна Бабкина – шуши нє. Лӳв ар няврємӑң ими, пушӑхлад ай пура вӳш эвӑлт рәпитты вәнлтӑл. Щи нє КФХ нємуп тӑхи пӳншӑс, 8-10-кєм ол мисӑт па пәрщӑт тӑйл. Кашӑң сӳс нюхи ел тыныйл. Нємхәнты щиты ӑн вәс, дәлн Любаен нюхи ел ӑн тыныйс. Лӳв нәлам Нягань воша комбикорм лэтты яңхӑл. Вантэ, щӑта щи лєвупсы тындышӑк тынӑн тыныды. Л. Бабкина муй тӑйл, иса лӳв ӗрӑлн ёша павтӑс. Алӑңайн вет щосн нух кил па ат кӳтупн ил ул, щиты каркама рәпитл.

Валентина Витальевна Задорожных нянь вёрл. Кәртӑң ёх нәлам лӳвед пирєкӑт вёрты партлӑт. Сергей Петрович Захаров ар ол кәртӑң мирев тӳтӑң әхӑлн тәтьлялдэ, щит пӑты Volkswagen нємуп әхӑл дәтӑс. Ипӳш лӳв әхлалн мӳңев Ёмвоша Кубок губернатора нємуп кӑсупсыя тәтьляслэ, хән вӳдєң мир кӳтэлн кӑссӑт. Шєңк ям вәс, хотлӳв ов эвӑлт әхла омӑссӳв па ёхӑт хотлӳв вәнты мӳңев юхи тәслэ. Петр Владимирович Неруш ищи тӳтӑң әхӑлн рәпитл. Василий Владимирович Тарлин пилорама тӑйл па юх пила рәпитл.

Нуви сӑңхум районӑн вӳлы тащӑт тәп мӳң поселенияев хущи вәлдӑт. Ма нәмӑслум, кәща хотӑт эвӑлт нётупсы ӑнтәм ки вәс, вӳдєң мира дәлн давӑрт вәлты вәс. Антонина Львовна Айваседа тӑйты община Тәрум лор эвӑлт 65-кєм километра вӳшн вәл, нух нётты вух унтасн лӳв рәтлал рәпатая вӳслэ. Щит унтасн лыв рәпитты стаж тӑйлӑт. Сергей Леонидович Логаны 700-кєм вой тӑйл, вән тащӑт Александр Николаевич Пяк, Геннадий Павлович Сенгепов па Светлана Петровна Пяк ищи тӑйлӑт.

Алсу НАЗЫРОВА: «Тӑм йисн мӳв илпи тащ вӳты пӑты шимӑлшӑк вой-хӳл хӑщӑс, ищипа шуши ёхлӳв вәнтылӑт па хӳл велдӑт. Итәх хуятӑт хот омӑсты сохлӑт, павӑртӑт вёрлӑт па хотӑт омӑслӑт. Нєпекӑң хуятӑт няврємӑт вәнлтӑлӑт па пәльницайн рәпитлӑт».

Шуши ёха общинайлала па КФХ нємуп тӑхилала нєпекӑт лэщӑтты давӑрт вәс. Щи вёрнлывела Нувисӑңхум кәща хотн рәпитты хә Александр Войтехович яма нётӑс. Хӑннехәйт пила арсыр хотӑт хӳват нєпекӑт вёртыя яңхӑл. Щӑлта вӳлєң хуятӑта бухгалтерской нєпекӑт хӑншты ищи давӑрт вәс. Щит пӑты лывела вух лӳңӑтты нє вәйтсӳв па интум щи ими лыв нєпеклал лэщӑтл. Вантэ, шуши ёх хущи мулты вёр ки тывӑл, лыв вәлэл, кәща хотн Войтехович вәл, щи хә нєм стих иты нумӑсн тӑйлэл.

Иван Алексеевич Попов па Сергей Васильевич Попов крестьянско-фермерской тӑхет тӑйлӑңӑн, лын вӳлэт давӑллӑңӑн. «Осётные» община хущи ищи вӳлэт вәллӑт, щи тӑхи кәщая Андрей Александрович Ерныхов вәл. «Ильбигорская» тӑхийн (ух нє Мария Ивановна Игишева) хулна вӳлэт ӑнтәм, щӑта хӑннєхәйт па рәпата вёрлӑт.

Валентина Григорьевна Тарлина икисӑңӑн ищи КФХ тӑхи вёрсӑңӑн, сыры олӑтн икед пила щӑта вӳлы давлӑс па пурмӑс вёрӑс. Вӳт кәртэл 30-кєм километра вӳшн Касум эвӑлт омӑсл. Мӳң хущева ар нӳм мӳв мир рӳтьщӑты юхтыйл, лывела Увӑс мир вәлупсы вантты әмӑщ вәл. Валентина щи мир вӳт кәртӑла вохӑнтӑл, щӑта хӑнты вәлупсы олӑңӑн лывела ай павӑтл па щи ёх вӳлы әхӑлн тывелттухелт тәтьлялдэ. Лӳв хӑнты дєтутӑт єплӑңа

Хӑнты имет каркамӑт

Сӗрханд район Лянтор вошн ар од мӑр Пим юхан хӑнтэт йис пурмӑсӑт ӑкӑтты хот вӗд па рӗпитд. Щит пӑта ма щи тӑхи кӗща нӗ Елена Азимовна Подосян пида сырыя вӗйтантыйдсум па тӑм хӑнты мир пӑта пӯншум музей одӑӈӑн путӑртсумн.

кавӑртӑд па нӯм мӯв хуятӑта вандтӑд, муй щирн щит вӗрӑд. Сыры, хӗн китумтак ӑшколайн рӗпитсумн, вантсӗм, хутысаты дӯв шӗмӑх, шари хӯд вӗрд па хӯд сӯлыйд. Щирн, Валентина – ям хӑннӗхӗ, дӯв дӑӈхад, дӗдн мойӈ ёх хӑнтэт эвӑдт ям нумӑсн юхи ат мӑнсӑт па ӗхӑт йидпа мӯӈ мӯвева йиты нумӑс ат вӗрсӑт. Ивӗнтды дӯв сотсыр вӗр вӗрты адӗмӑд, кӑсупсэтн ищи кӑсӑд. Алексей Тарлин па Светлана Кантерова Валентина Тарлина иты хӑрщи хӑннӗхӗйӈӑн.

Тӑм хӑтд Касумн ар тӑхийн мосты рӗпатнекӑт тӑйдӯв. Тӗп Тӗрум дор хущи леккар ӑнтӗм. Татьяна Александровна Васильева (Пяк) щи кӗртӑн ӗнмӑс. Медицинской тӑхи етшуптумад юпийн еша юдн рӗпитӑс, щи юпийн ай нявръм пида омӑстыя питӑс. Кимит эви ешайн ищи щи тӑхи етшуптӑд. Дӯв икия мӑнӑс па икед хущи Сӗрханд района каслдӑс. Интум дӑӈхадӯв, дӗдн мӯӈ мӯвева ат касӑдсӑӈӑн па икед «Сургутнефтегаз» тӑхийн рӗпатайн ат мӑды. Нуви сӑӈхум район кӗща ясӑӈ мийдяс щи вӗрн дӯвела нётты.

Катя Филиппова (ӑӈкед – хӑнты, ащед – сӑран) колледж етшуптӑс па Ёмвоша рӗпитты мӑнӑс. Дӯв заочной щирн институтӑн вӗндтыйд. Хӗн кӗща хотэвн и рӗпатнек йира мӑнӑс, ма имухты дӯвел юхи йиты вохсӗм па рӗпатая вӯсӗм. Ма щирӗмн, мӯӈ хӑннӗхӗйдӯв давӑдман тӑйты мосд. Тӑм йисн нӗпекӑӈ рӗпата ар, дӯв нумсӑӈ эви, рӗпитты сӑмӑӈ. Щит пӑты щимӑщ ям хуятӑт мӯӈева мосдӑт.

Реональда ОЛЬЗИНА

– Елена Азимовна, сырыя нӑӈ лупсӑн, муй щирн нын Лянтор вош музей хотн 26 од юхды Александр Куликов па Анатолий Субботин мойдум пурмӑсӑт па вой хурасӑт унтасн дэщӑтсӑты. Муй пӑта нын дӯвел хӑнты мир музей хота нӗмӑтсӑты?

– Катра Лянтор вош Пим вош нӗм тӑйс. Тӑта рӗпитум вошӑӈ кӗщайт дыв кӯтэдн путрӗмӑсӑт па щимӑщ нумӑсн юхӑтсыйт: «Мӯӈ худыева Пим юхан хӑнтэт мӯвн вӗдлӯв, щӑдта музей вӗрты щирн ияха ӑктум пурмӑсӑт муй арсыр вой хурасӑт ищи тӑм мӯв эвӑдт ияха вошева тӗсыйт па щит пӑта хантыйской этнографической тӑхия тӑм хот альщӑты мосд». Щиты мӯӈ музеев тывӑс па ин 26-мит од яма вӗд па рӗпитд.

– Муй щирн юхи хӑщум одӑтн арсыр йис пурмӑсӑт ӑкӑтдӑты?

– Ма щирӗмн, юхи хӑщум одӑтн музей хотэва арсыр йис пурмӑсӑт хӑнты ёхдӯв эвӑдт ӑкӑтты шӗӈк давӑртӑӈа йис. Хӑнтэт щикӯш рӗт щирн тӑйты вӗнт кӗртӑтн вӗдлӑт, рӗт ясӑӈӑн путӑртлӑт. Тӗп нӗмудты пурмӑс юх па тунты эвӑдт тӯӈщирӑӈа вӗрты ӑн вӗритлӑт. Ин тӗп вошӑӈ ремёслайт Центр хот хущи тӗса па хурамӑӈа дэщӑтум хӑнты мир анӑт-сӗнӑт муй па пурмӑсӑт шивадӑты рӑхд. Мӯӈ Лянтор вошев пӯӈдн рӗт мӯвӑдн Клим Кантеров хоттӗд ёхдад пида вӗд. Тӑта мосванӑн дӯв ӑӈкед музей хотэв пӑта нянь вӗрты кӗр дэщӑтӑс. Щит пӑта Клим ищи кӯрӯмн мӯӈ пидэва кӗр омӑсты тынӑд пӑта путӑртӑс. Муй мосд кӗр вӗрты пӑта, щит иса тыв тӗс па тӗп щи нянь кӗрӑд ищипа дӯв ӑӈкедӑн ямсыева вӗрса. Клим дӯв рӗпатайд пӑта тӗп вух ёша павтӑс. Ма дӯведа ёхӑт щиты лупсум: «Ин нӑӈ ӑӈкен ими тумтак па мудты вӗр иса вӗрты хошд. Нӑӈена па щи катра вӗрӑта ямсыева вӗндтыйдты мосд». Дӯв па щит пӗды иса каш ӑн тӑйд.

– Елена Азимовна, муй нӑӈ щимӑщ вӗрӑт одӑӈӑн лупты вӯтьщӑдӑн?

– Ма вӯтьщӑдум лупты, хуты тӑм йисн ӗнумты хӑнты айдат ёх иса дыв миред пурмӑсӑт вӗрты ӑн хошдӑт па итӗх щосн ӑн дӑӈхадӑт.

– Хӑнтэт кӯтн, адпа, мудты вӗрӑнтты хӑннӗхуятӑт тӑм йисн хӑщсӑт?

– Тӗп муртӑӈ ёх, вантэ, вӗдлӑт. Вӗнашӑк ювум хӑнтэт эвӑдт, щит Яков Данилович Нимперов. Дӯв вӗтща щирн кӯш сыр-сыр нарӑсъюх, кӯш арсыр вӗрӑтн мосты пурмӑс иса дэщӑтты вӗритд. Щӑдта па дӯв имед, Анисья Андреевна, шӗӈк тӗса па хурамӑӈа хӗ муй нӗ дӗмӑтсухӑт ӗнтты хошӑд. Щи ёх тумпийн, вӗнт кӗртӑдн иса атэдт щирн Анна Петровна Нимперова вӗд. Дӯв, адпа, ин дапӑтъяӈ мудтас одӑта йис па ищипа юдн ӗнтӑсд, йиӈкӑн муй вӗнтӑн иса велпӑсдуман яӈхӑд. Щи ими вӗдты вӗн кӗртӑда ки юхӑтдӑн, ӗмӑщ вантты, хуты дӯв хущела шӗӈк сыстам. Иикӗд хӯвн ӑнтӗма ювмад, дӯв па вӗтща щирӑдн ар нявръмӑӈ хотӑд тӑйс па пухдад муй эвидад ӗнмӑдтӑс. Итӗх пурайн хӑннӗхуятӑт луддӑт, хуты ай кӗртӑтн вӗдты рӯщ имет шӗӈк каркамӑт, ма па дӗдн тӑм нӗӈӑт одӑӈӑн тӑмиты путӑртсум: «Хӑнты имӗт хӗдум пӯш каркамшӑкӑт»!

– Елена Азимовна, муй арат пурмӑс нын музей хотн хущи тӑйдӑты?

– Мӯӈ кӑтхущьяӈ вандтупсы дэщӑтты арат хӑнты мир пурмӑс тӑйдӯв, щит: хӗ муй нӗ дӗмӑтты сухӑт, анӑт-сӗнӑт, сыр-сыр вой па хӯд хурасӑт, вдпӑс пурмӑсӑт па па утӑт. Тӑмӑщ музей мӯӈева вӗра мосд!

Владимир ЕНОВ

Хӑнты нє вӑлупсы

Касум мӯва ар ол юхлы Тэк нє каслӑс, щит Людмила Никоновна Кондрашина (Гындышева). Хӑнты хуятэв ай кєр тылӑщн 15-мит хӑтлӑн 65 ол постӑл.

Тӑм имие рэт дєрлад хӯв йис эвӑлт вӑлдӑт. Ищирн ки вантты – Гындышевӑт рэт эвӑлт мӑнд, кимит –Дыбинӑт. Щащед нєм Марина Тимофеевна Дыбина, аңщащед –Алексей Николаевич Гындышев. Ащед Никон Алексеевич па Анисья Григорьевна имиед пида ар няврєм єнмӑлсӑңӑн.

Этӑр хӑтлӑн Вэйт кэртӑн ай пушхие сєма питӑс. Люся хотӑң ёхлад кӯтн мєт вэн эви вэс. Вет олдуваттыйн колхос вєрӑт нух дэщӑтты питсыйт па ай тӑхет эвӑлт артельн рэпитум шуши мир Тэка, Ваньщавта, Устрёма, Пэкӑра вӑлты тэсыйт. Лыв па щи тумпийн вет хотӑң ёх Тэка каслуптӑсыйт. Щи артӑн ӑңкел-ащел щӑта рэпитты питсӑңӑн, лыв, ай пушхиет, юнтман па хэхӑлман яңхсӑт. Эвие єнмум кэртӑлн ай классӑтн вэнлтылӑс, ёхӑт па Сӯмӑтвошн хӑншӑс. Ӑшкола олӑт икӯрумн худасӑт. Нивӑл класс етшуптумал юпийн Пулңавӑт воша сонтумӑс. Щӑта кульпросвет тӑхийн рэпитты нєңа йис. Кӑт олкєм Ямал мӯвн Салемал вошн рэпитӑс па ёхӑт Касумн кӯлупн каш хӑрӑт дэщӑтӑс. Лӯв 16 тӑл Тэк кэртӑлн па хотӑң ёхлад пида вэс. Щи юпийн па щи Касума каслӑс па ӑшкола-интернатн эвиет па пухиет пида 15 ол рэпитӑс. Вэнт шушет па ай кэртӑт эвӑлт юхтум няврємиет пида шєңк эмӑщ вэс рэпитты. Лыв увӑс мир вэлупсы, хӑнты па юрн ясӑң яма тӑйсӑт. Пушхиет пида кєн вэс путӑртты па муй вєра лыв иса костара вӯянтсӑт. Людмила Никоновна няврємӑтн нэмман тӑйлы па ванкӯтлы лӯв хущела вэйтантыйлты юхтыйлдӑт.

Л. Кондрашина рӯтьщӑты мӑнмад юпийн ёнтӑсты вӯянтӑс. Хотӑл лыпийн ар тӑхийн нэй, щӑшкан, тунты, нюки пурмӑсӑт омӑслӑт. Щитӑт хотӑң, рэт, вэна ювум хуятӑт эвӑлт вєрты вэнлӑс. Людмила Никоновна муй ёнтӑсты утые интӑм вэлталн иса яма вєрты хошл. Интӑм хӑнты ернасӑт, щӑшкан сӑхӑт, йиңлӑт, аканят па щи тумпийн арсыр пурмӑсӑт ёнтӑл. Лӯв пӑтэла щит шєңк сӑма рӑхты вєрӑт. 2007-мит олн па тӑм вэнты В.М. Вокуева дэщӑтум ариты тӑхия яңхӑл. Щи унтасн округ па па мӯвӑт вантӑс, щи ям па эмӑщ вєрӑт пӑты ишӑк нєпекн ар пӯш мийлясы. Тӑм хӑнты имие яма нэмлӑлэ, муй щирн ащел вой-хӯл велпӑслӑс. Вэлмад мӑр хэ хуят ёшңӑл кєши ӑнт омсӑс. Колхос пӑты тухлӑты вэн сӑран хопӑт вєрӑс, кэртӑң ёха туйт эхӑл, ай хопӑт, лэпӑт дэщӑтӑс. Хот пӯңӑлн иса пурайн вальщӑм пай улӑс па лыв хотэл пӯңӑлн вэнт юх єпӑл иса пурайн авӑс. Ӑңкиел нянь вєрман вэс. Щи кӯтн няврємлад хурамӑң сухн ёнтсӑлэ. Мосӑң, щи пӑты тӑм имие увӑс мир хурамӑң сухӑт па пурмӑсӑт тэса хошл вєрты. Тӑм вєрӑнттынє арпӯшишӑк нєпекӑтн, мойлупсэтн катлуптыйлсы. Лӯв арсыр кӑсупсэтн нух питылӑс, щит «Ма аканем мєт хурасӑң», «Мастер года – 2014» па па утӑтн ищи нємӑт холумтылӑс.

Лӯв кӑт пӯх па эви тӑйл, лыв интӑм вэна йисӑт. Хэлум хилы кӯтн и хилнє єнумл. Аңкаңки па щащи вєрӑттӑлн эвела па вэн пухӑла ай пушхиет єнмӑлты нётл. Хилыелад сӯхӑт ищи хӑншийн хурӑмтлӑлэ. Йис щирн ястӑтыйн, щиты хӑнты вэлупсы елды мӑнл.

Людмила Никоновна, мӯң, хӑнты ясӑңӑн газета єсӑлты ёх, нӑңена ям вӯща ясӑң китлӯв. Мӯв луваттыйн хурамӑң пурмӑслӑн ат эмӑщлӑлыйт па щи унтасн нумсэн ям ат вэл. Хӯв нэпӑт вэла!

Раиса РЕШЕТНИКОВА

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№5 (3449), 10.03.2016

Соучредители
Дума, Правительство Ханты-Мансийского автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных и внешних связей Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Редакция
Главный редактор – **Решетникова Р.Г.**
Телефон (3467)33-36-82
Заместитель главного редактора – **Вах Н.И.**
Ответственный секретарь – **Новьюхова Н.В.**
Телефон (3467)33-24-02
Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:
628011, г.Ханты-Мансийск, ул.Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52
E-mail: luima@ugracom.ru
Газета размещена на сайте **www.khanty-yasang.ru**
Отпечатано:

Подписано в печать:
по графику 10.03.2016г.;
фактически в 9.00 10.03.2016г. в 9.00
Индексы **04393, 54393**
Тираж **2210** экз. Заказ
Цена свободная

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Тюменской области, ХМАО-Югре и ЯНАО. Свидетельство о регистрации ПИ №ТУ 72-00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов публикаций не обязательно отражает точку зрения редакции.